ԱՒԵՏԱՐԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 13, 1887 ԹԻՒ 33.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊ես
Անունը Որ վէր է Ամէն Անուն֊է	257
Որոշ Նպատակ Քրիստոնէական Աչխատութեան Մէջ	257
«Գնամ Ջեզ Տեղի Պատրաստել» (Ոտնբ.)	258
Երբ Սատանան Ընդունուի Իբրև Բարեկամ,	259
Շուտ կ'ելլայ Տէր	259
Քափիրանի, Հավայեանց Դիւցազնուհին	259
Ի վերայ Ընկերական Դերոյ Աչխարհս	260
Կանայք ի Միսիոնեայ Նահանգս	261
Աչխարհք	261
Նամակներ	262
Հանդէս Քաղաքական	263
Աբժէք Դրամոյ	264

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար, 2 Մեճիտիյէ, վեց ամսեայն 1 Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ։

Բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիբ, Ամերիկան խան, կ. Պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

ԱՆՈՒՆԸ ՈՐ ՎԷՐ Է ԱՄԷՆ ԱՆՈՒՆԷ

Պաղեստին, Եգիպտոսի Թագաւորնե֊րէն մին, ձեռնարկեց շինել լուսատուն մը Աղեքսանդրիա քաղաքին նաւահան֊գրսին մէջ կղզեայ մը վրայ։ Այս լու֊սատունն էր մին նշանաւորագոյնէ որ երբէք շինուած են։ Անոր բարձրութիւնն էր հինգ հարիւր քսան ոտք։ Կ'ըսուի թէ անոր դադաթէն ճառագայթող լոյ֊սը գիշերը առաւել քան քառասուն մղոն հեռաւէն կը տեսնուէր։ Պատմու֊թիւնը կ'ըսէ թէ այս լուսատունը կան֊գուն մնայ հազար վեց հարիւր տարի։ Կղզին որուն վրայ այն շինուած էր կը կոչուէր Փարոս։ Այս անունը տրուե֊ցաւ նոյն իսկ լուսատան, և այն կը ճանչցուէր Փարոս Նեղոսի անուանի֊ գաղիական և Յապանիական լեզուաց մէջ լուսատան համար գործածուած անունը այս Փարոս բառէն առնուած է։

Լուսատունը յոյժ ղօրաւոր շինուած էր քարի հսկայ կտորներով։ Պաղեստիոս խոր֊հեցաւ որ իւր ազգային անունը ա֊նոր վրայ փորագրել տայ և Թագու ղայն իբրև յիշատակ որ անմահացունէ նորա անունը։ Սուտրատոս, շինուածքին ճար֊տարապետը, խորհեցաւ թէ քան որամ Թագաւորը միայն լուսատան ֆոխ֊րէ հայ֊Թագմած էր, մինչ ինքն իւր ուղեղին աչխատութիւնը, այսինքն գիտութիւն և հանճար նուիրած էր, որով գործը կատարուեցաւ, իրաւունք չէր որ Թա֊գաւորը վայելէր մեծ լուսատունը կա֊ռուցանելու բոլոր պատիւը, իսկ իւր անունը բնաւ չյիշուէր։

Ուստի, առանց Թագաւորին գիտու֊թեան, նա փորագրեց իւր անունը — Սուտրատուս — խոր և յստակ՝ չէնքին մեծ քարերէն միոյն վրայ։ Ջայս ծած֊կեց ղօրաւոր ծեփով, և այն ծեփին վրայ փորագրեց Թագաւորին անունը, և ծեփը դիմացաւ Պաղեմէոսի կենաց վերջոցին։

Բայց յընթացս ժամանակի, կլիմային աղդեցութիւնն սկսեց ղգացուիլ այն ծեփին վրայ։ Ծովուն ալիքները կոծ֊ծին զայն, արեդակը և օդը ներգործե֊ցին անոր։ սկսեց բեկբեկիլ, և կաոր կաոր լինկաւ, ի վերջոյ բոլորովին անհե֊տութիւն եղաւ, և Թագաւորին անունն անոր հետ դնաց։ Եւ այն աւուրն այն տեղ ուր կեցած էր Պաղեմէոսի անուա֊նը, միաձոյլ վէմին վրայ խոր փորա֊գրուած, ի լոյս եկաւ Սուտրատուսի ա֊նունը։

Ցետոյ, մեր փառաւոր փրկիչը, կը կա֊ռուցանէ շինուած մը որ յոյժ առաւել տեւական պիտի ըլլայ քան նեղոսի մե֊ծահռչակ փարոսը։ Այս շինուածը Նո֊րա եկեղեցին է։ Պետրոս Առաքեալ կը կոչէ այս եկեղեցին «հոգևոր տուն» կամ տաճար։ Եւ իւրաքանչիւր հաւա֊տացեալ ի Քրիստոս, իւրաքանչիւր հո֊գի որ վիկուած է Նորա շնորհօք, պիտի ըլլայ «կենդանի քար մը» նորա տաճա֊րին մէջ։ Եւ այս քարերէն իւրաքան֊չիւրին վրայ փորագրուած պիտի ըլլայ Յիսուսի անունը։ Յիսուս ինքն կ'ըսէ Թէ պիտի գրէ իւր անունը անոնց վրայ (Յայտ. Գ. 12)։ Յորչափ կը տեսնէ Քրիս֊տոսի եկեղեցին, յորչափ Նորա ժողո֊վրդեան հոգիները կ'ապրին, Նորա ա֊նունը որ գրուած է անոնց վրայ՝ պիտի մնայ։ կեանքը ղոր Յիսուս կու տայ մեզ, յաւիտենական կեանք է, և այդ կենաց հետ կապակցեալ, անունը յաւիտե֊նական անուն է։

Մեր առջև կը բարձրացունենք այս անունը — ՅԻՍՈՒՍ —, և կը տեսնենք հինգ աքանչելի բաներ անոր մէջ։ կը տեսնենք աքանչելի էշխանութիւն, աքանչե֊լի Թիւրխութիւն, աքանչելի էլոհութիւն, ըս֊քանչելի Փառք, և աքանչելի պահպանութիւն։

Աղօթենք որ Աստուծոյ Հոգին ուսու֊ցանէ մեզ սիրել Յիսուսի անունը։ Եւ մինչ նոյն Հոգւոյն օգնութեամբ այս կենաց մէջ և յաւիտենական դարերու մէջ կը սորվինք առաւել ևս յստակ տես֊նել այն անունը, պիտի դանենք անոր մէջ նոր լոյս, նոր նշանակութիւն, նոր գեղեցկութիւններ և նոր աքանչելիք։

ՏՈԳ. Ր. ՆԻՒԹՐՆ

ՈՐՈՇ ՆՊԱՏԱԿ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ցարակոյս չկայ Թէ շատ մեծ բարիք կը գործեն այս աչխարհիս մէջ Քրիստոն֊եայ մարդիկ որ չունին որոշ նպատակ կամ դիտաւորութիւն։ Բարի մարդ մը կամ կին մը չկրնար ապրիլ որևիցէ ժո֊ղովրդեան մէջ և չըլլալ օրհնութիւն մը իւր ազդեցութեամբ, ղոր լռիկ և ան֊դադարեպս ի գործ կը դնէ։ Նաև ամեն անկեղծ Քրիստոնեայ շատ պատեհու֊թիւններ կը գտնէ բարիք ընելու ուր որ երթայ, պատահական առիթներ, որ֊պէս կ'ըսենք, որոց մասին կարգադրու֊թիւն մը չէ ըրուած, այլ ղորս նորա պատ֊րաստ ձեռքերը կը գտանեն պարապակա֊նութեան ճամբուն վրայ։ Այս ուղիղ է։ Կենաց ճամբուն վրայ մատուցուած ծա֊ռայութիւններ անհաշուելի կարևորու֊թիւն ունին։

Եւ սակայն ո՛և է Քրիստոնեայ պար֊տի դոհ չըլլալ ծառայութեամբ ղոր կը մատուցանէ այս բնածին աղդեցութեամբ կամ պատահական դործերով։ Բայց ատ֊տի պետքինք որոշ ծրագիր ունենալ օգտակարութեան։ Միայն պատահական

օդնութիւնը հատանականապէս յոյժ ցանգատ կ'ըլլայ և չունենար խոր տպաւորութիւն։

Ուստի առանց նուաղեցնելու մեր կենաց առանց կանխատեսութեամբ մատուցած և պատահական ծառայութիւնը, ի վախճանի աւելի դործ կատարած չ'ունք ըլլար եթէ առաւել ուղղակի և որոշ ընենք մեր նպատակները վասն օգտակարութեան։ Մինչ կը չանանք ընել քիչ մը բարիք հազար մարդոց, լաւադոյն չ'ըլլար եթէ ընտրենք նաև քանի մը մարդիկ այն հազարէն և չանանք եռանդուն և երկարատև չանիւք ընել անոնց համար մեծագոյն բարիքը որ կրնանք ընել անոնց կենաց մէջ։ Ա.յս էր Քրիստոսի կերպը։ Նա կը պտըտէր բարիք ընելով։ Նա օրհնութիւն մը ուներ վասն իւրաքանչիւր մարդու որուն կը պատահէր, եթէ նա կ'ուզէր ընդունել օրհնութիւն։ Ուր որ կը դտնէր հիւանդութիւն կամ վիշտ, պատրաստ էր բժշկել կամ մխիթարել։ Բայց նայն ատեն նորա հրապարակական կենաց երեք տարիներու աշխատութիւնը նուիրուեցաւ միայն երկոտասան մարդոց կենաց։ Նա ընտրեց այս մարդիկը հազարաւորց մէջէն և ընդունեց զանոնք իր անձնական ընտանեաց մէջ։ Ապրեցաւ անոնց հետ, խօսեցաւ անոնց ամէն նիւթերու վրայ, մտերիմ եղաւ անոնց հետ, բացաւ իր սիրտն, տրվեցուց անոնց երկնային լմնատութեան խորին դասերը, թափեց իր հոգւոյն ճոխագոյն կեանքը անոնց խեղճ մերկ կենաց վրայ։ Արդիւնքն այս եղաւ որ թէպէտ նա ուներ միայն քանի մը աշակերտներ, երբ նա մեռաւ, այդ քանի մը անձինք կերպարանափոխեալ մարդիկ էին, բոլորովին թափանցեալ նորա հոգւով, պատրաստ երթալ վկայել անոր համար ամէն տեղ և ցուցնել այլոց նորա աստուածային չնորհաց զօրութիւնը։ Թէպէտ նա ունէր միայն տակաւ աշակերտներ, անոնցմէ իւրաքանչիւրը պատրաստ էր երթալ անոր համար աշխարհիս ծայրերը, կրել ամենայն զոհողութիւն ի սէր նորա, և թափել իր արիւնն անոր վաստին համար։

Քրիստոսի կերպը աշխատութեան ճշմարիտ կերպ չ'է մեզ ամենուս համար։ Դիցուք թէ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ առանց նուազ օգտակար ըլլալու հազարին պայ օգնելու պատեհութիւն կրնայ ունենալ, զգուշութեամբ ընտրէ որոշ թիւ մը, — հինգ, տասն, քսան, — և լուրջ եռանդուն նպատակաւ ձեռնարկէ ընել անոնց վրայ խորագոյն տպաւորութիւնն որ կարելի է։ Թող դրէ անոնց անուններն և մասնաւոր կերպիւ իւրն համարէ զանոնք, — իբր թէ անոնց կեանքն ըլլար պարտիզի վրայ մասն գոր մշակել պիտի ըլլայ իւր յատուկ դործը։ Թող աղօթէ անոնց համար ամէն օր, յիշելով անոնց անունները։ Անոնց համար աղօթելովն անոնք աւելի իւր խորհըրդոյ առարկայ պիտի ըլլան, և պիտի սկսի սիրել զանոնք խորին և եռանդուն սիրով։ Թող այնուհետև զանոնք իրեն մօտեցունէ իր խնամատ ձեռնտուութեամբը, յայտնելով սէր և հաւակրութիւն և անձնական մարդասիրութիւն։ Թող վինտռէ ամէն պատեհութիւն՝ ընել անոնց կեանքերը լաւադոյն և աւելի դեղեցիկ։ Թող չանայ տպաւորել իր անձը անոնց բարուց վրայ, ներշնչել անոնց մէջ ամենայն մաքուր, ազնիւ, և ազնիւ խորհուրդներ, և առաջնորդել զանոնք նախ Քրիստոսի և անոր ծառայութեան, և յետոյ հոգևոր կենաց աւելի բարձր վիճակներուն և աւելի կատարեալ նուիրման ի ծառայութիւն Ցեառն։ Եւ թող այս անձանց օրհնութիւն մը ըլլալու նպատակը յառաջ տանի տարուէ տարի առանց տաղտկանալու, կամ իր եռանդը ընդհատելու կամ նուաղեցունելու, համբերութեամբ և յարատևութեամբ։

Երբ անձնական ազդեցութիւն, աղօթք և չանք այսպէս կը կեդրոնացուին որոշ թիւ մը անձանց վրայ, անտարակոյս յոյժ բարի արդիւնք յառաջ կուդան։ Առնունք դործնական օրինակ մը։ Մեծ քաղաքի մը մէջ օրիորդաց Ա.տուածաշունչի դաս մը կար որ ունէր դրեթէ երկու հարիւր անդամ։ Անոնց մեծ մասն այժմ իսրաէլ Քրիստոնեայ են, բայց անոնց փորձառութիւնք տարբեր են, անոնցմէ քազումը դեռ նոր սկսած ըլլալով Քրիստոնէական կեանքը, և ոմանք՝ զուրկ ընտանեկան բարի աղդեցութեանց օգնութենէն։ Բայց բաւական թուով օրիորդք ունին զօրաւոր քրիստոնէական բարք և եռանդուն ոգւով նուիրեալ են իւրեանց Տէրոջ։ Դասին վարժուհին ընտրեց ասոնցմէ տասն, քանիցս կիրակի երեկոյներ հրաւիրեց զանոնք իր տունը, և չանայ նախ առաջնորդել զանոնք աւելի խորին հոգևոր կենաց, և երկրորդ, անոնց ուշադրութիւնը դարձնել իւրեանց դասին անդամից։ Քանի մը երեկոյներ այսպէս լմնատին անցունելէ ետև, վարժուհին տուաւ այն տասնէն իւրաքանչիւրին դասին անդամներէն տասն անուանց ցանկ մը։ Ա.յդ անուանք էին այնպիսեաց որք կարօտ էին աղօթքի, հաւակրութեան և այլևայլ կերպիւ օգնութեան։ Իւրաքանչիւրին նկատմամբ վարժուհին տուաւ այնպիսի տեղեկութիւն որ անոր նոր բարեկամին սրտին մէջ կրնար զարթուցանել յոյժ խորին և լուրջ համակրութիւն անոր համար։ Տասնէն իւրաքանչիւրին յանձնարարեց որ իրեն ներկայացուած «տասն» մասնաւոր առարկայ ընէ աղօթից։ որ երբ կարելի ըլլայ այցելէ անոնց և բարեկամանայ անոնց հետ։ որ ամէն պատշաճ միջոց դործածէ օգնել անոնց իւրեանց կենաց մէջ, չուրջ պատել զանոնք բարեբաստնող աղդեցութիւններով, և տանել զանոնք աւելի մօտ Քրիստոսի։ Անչուշտ բաւ անոնց թէ պարտէին ընել այս բոլորը յոյժ լռիկ և մտերմական կերպիւ։ Իւրաքանչիւր օրիորդէ զատ ոչ ոք դիտեր նորա «տասն»ին անունը, և «տասն» ընաւ չեն դիտեր թէ իւրեանք այդպէս յանձնարարեալ են։

Արդէն քանի մը ամսուան մէջ այս չարժման աղդեցութիւնը յայտնի կ'երեւի։ Դասին անկանոն անդամներէն բազումք սկսած են աւելի կանոնաւոր կերպիւ գալ։ Ա.յնպէսիկ որ անհոդ էին կը սկսին աւելի ուշադիր ըլլալ։ Դասին ողջոյն հոգևոր կեանքը աւելի բարձրացած է։ Նախկին տասունք յառաջ կը տանին իրեանց ժողովները, և տասն այժմ քանի եղած են, իւրաքանչիւրը բերած ըլլալով իւր հետ երկրորդ մը։ Նաև իւրաքանչիւր ներկայ դասէն եռքը քանի մը վայրկեան կը նուիրեն աղօթքի ժողովոյ մը։ Վարժուհին կը հաւատայ թէ այս չարժման արդիւնքը պիտի ըլլայ խմորել բոլոր դասն այնպիսի հոգևոր աղդեցութեամբ մը որ ոչ միայն օրհնութիւն պիտի ըլլայ դասին բոլոր անդամոց, այլ և անոնց միջոցով պիտի տանի զուարթութիւն և բարութիւն անոնց ամենուն ընտանեկան շրջաններուն մէջ, և եկեղեցւոյն որուն նոքա կը պատկանին՝ պիտի ազդէ նոր եռանդ և զօրութիւն։

«ԴՆԱՄ ՁԵԶ ՏԵՂԻ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ»

Ապաքէն՝ վերն երկնային բլրոց վերայ,
Ուր կայ մի ծով ականակիտ, չինջ, բիւրեղեայ,
Տիեզերաց Հաստիչն, իմ Տէր, յաւիտենից
Պատրաստած է յաւերժական տեղի մը ինձ։

Ի ձեռն դիմած կերտեց եւ զիս նոյն ինքն իմ Տէր,
Որպէս կառոյց յերկրէ յերկին սանդուխ մի սեր,
Յերկինն անճառ, յանմահական յերկիրն ի վեր,
Ուր ո՛չ մի ամպ կարէ ձգել մի սեւաւ ստուեր։

Ա.ւետիս, քե՛զ, հոգիդ, ուրեմն. վերդ ազատմանդ,
Սքանչելի խնամատութիւն, սակայն նմանդ
Ինդրէ ընդ միշտ, իբրու այն թէ՝ որպէս հոգին կամի՝ առնու իւր պատկին զարդ թանկագին։

Ա՜հ, օ՛ն ուրեմն, յայամ հետէ թէ՝ դոյն ինչ դանճ
Ունիմ, հոգի՛ս, կամայորդոր, զայն եւ իմ անճ
Մխահաղոյն ատամ, նուիրեմ նորա փառաց,
Բայլեմ յառաջ նմա եւեթ յար ակն յառած։

Կարի՞մ մոռնալ. սակծաղիկն գեղափթիթ
Դիւրաթառամ է, եւ նոյն ինքն ի մի քթիթ
Ըստ ակն անկեալ լինի անյայտ. բուրումն անուշ
Հիահրաչ յօդս ցնդի, մնայ անյուշ։

Ա.յսպէս ծաղիկն մեկնի յինէն յայտ յանդիման,
Ա.նուռ յերկինս յար անթառամ մի կերպարան.
Ուր ծաղկունք անմահութե՛ան բուրեն բուրումն.
Ո՛ւր է տեսին չնաշխարհիկ, վա՛ռք, կատարումն։

Ուր սերովբէք Աստուածազուարճ յաւէրժական,
Երգս մրմնջեն՝ գողար ի բարբառ, զմայլական,
Իմ Աբարիչ, ինձ եղկելւոյս, ի նոյն կաճառ,
Պատրաստած է ուրախութիւն մ'անհուն, անճառ։

Հայեա՛ց ի վեր յաչս հաւատոյ, հոգի՛ս անմահ.
Հայեա՛ց ի վեր, ի վեր քան զամպս — ոչ ահ ընդ ահ.
Այն ինչ լուծուին սարերք համայն, ես վերածիմ
Անեղծութեան, յար մրմնջիմ անդ Աստուած իմ։

Մարզ-Ալան Ց. Ց. ԻՍՐԱՑԵԼԵԱՆ

ԵՐԲ ՍԱՏԱՆԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ ԻԲՐԵՒ ԲԱԲԵԿԱՄ, ՇՈՒՏ Կ'ԸԼԼԱՑ ՏԷՐ

[Խմբագրական]

Երկաթուղւոյ կարճ ճամբորդութեան մը միջոցին զբաղելու համար անցեալ չաբթու մեր հետ առինք մօտերս հրատարակուած նոր բաւէպ մը որ բաւական հետաքրքրութիւն զարթուցած է Անդղիերէն ընթերցողներու մէջ։ Պատմութեան մէջ ղէմաւոր անձը բժիշկ մըն է որ, բաւական փորձերէ ետեւ, կը յաջողի բաղադրել դեղ մը, զոր խմելով կը փոխուի ուրիշ մարդու մը։ Այս միւս մարդը պարզապէս նորա բնութեան յոռեգոյն կիրքերն են մարմնացեալ։ Բժիշկը ինքն պերճասիրտ մարդ է եւ ընդհանրապէս բարեսիրտ եւ վեհանձն։ Նորա միւս անձը, ունի խորչելի երեսոյթ եւ է անգութ եւ վատ։ Դեղէն դարձեալ խմելով նա կը փոխուի իր նախկին անձին, եւ այսպէս նա մէկ բնութենէ միւսին կ'անցնի ըստ կամս, իր դիւտը դաղտնի պահելով իր բարեկամներէն։ Դիչեր մը — վատ դի ընդհանրապէս բժիշկը գիշերները կը փորձուէր կատարել այդ փոխոխութիւնը, — նորա յոռեգոյն անձը սոսկալի սպանութիւն մը գործեց, որոյ վասն նա ի դուր կը փնտռուի, վասն դի յաջողած է փախչիլ իր տունը եւ փոխուելով դարձեալ կ'ներեւի իբրեւ բժիշկը։ Այժմ կախաղանի սարսափը կ'արգելէ զնա գոյութեան կոչել իր յոռեգոյն անձը, բայց օր մը, մինչ նա կը խորհի մեղսալից հաճոյից վրայ, փոխոխութիւնը կու գայ անոր վրայ յանկարծ եւ առանց դեղն առնելոյ։ Այնուհետեւ այս կը պատահի քանիցս եւ աւելի սաէպ, եւ հարկ կ'ըլլայ աւելի մեծ քանակութեամբ առնուլ դեղէն դարձուներու համար զնա իր ճշմարիտ անձին։ Նա չհամարձակիր դուրս ելնել իր սենեկէն, եւ երբ ի վախճանի դեղը կը հատնի եւ բարեկամաց կասկածներ կը զարթնուն, նա կը սպանէ զինք, որպէս զի չկրնայ ի ձեռս իշխանութեանց, թողլով զբաւոր խոստովանութիւն մը որ կը բացատրէ գաղտնիքը։

Այս կը թուի արտառոց եւ մոացածին պատմութիւն, եւ սակայն ընդունեցինք անկէ թելադրութիւնները։ Դասը զոր այն կ'ուսուցանէ այս է. Երէ *Տաքէրէն* մը քնութեան յոռեգոյն մասը, է վախճանի այն պէտի պերճ մը վրայ։ Մենք կազմուած չենք երկու տարբեր անձանց միութեամբ, որպէս կը ներկայացուին վերոյիշեալ պատմութիւնը, բայց կայ միութիւն երկուց բնութեանց, ի մէջ որոց երբեմն կայ այնպիսի հակառակութիւն եւ այնչափ լուրջ փաստաբանութիւն որչափ երբէք կ'ըլլայ ի մէջ երկու անհատից։ Պօղոս Առաքեալ, նման մտածողաց զոր ներկայացուցինք ընթերցողաց, կ'անձնաւորէ այս բնութիւնները կոչելով զանոնք հին մարդը եւ նոր մարդը։ Սակայն թէպէտ այս երկուքը միասին գոյութիւն ունին մեր մէջ, կարելի չէ որ համաձայնին։ Պարտինք ի լսել հանել հին մարդը իւր կիրքերով եւ ցանկութիւններով, ապա թէ ոչ նա ի լսել կը հանէ նոր մարդը։ Զոյգ դրաւումն երկար ատեն չկրնար տեւել։ Սմենայն ինչ որուն կը բաղձայ բնութեանց մին միւսը կը մերժէ, եւ մեր հոգին պատերազմի դաշտն է որուն վրայ նոքա կը մարտնչին, մինչեւ որ մին կամ միւսն արտաքսուի։ Երբ մարդ այդ կէտին կը հասնի, երկրաւոր կենաց փորձութիւնը կը վերջանայ, եւ հոգւոյն ողջոյն էութիւնը մէկ դրօչակի ներքեւ կը կենայ։ Այդ դրօշակին վրայ դրուած է, «Աստուած, սէր, եւ սրբութիւն,» եթէ մարդը առաքինի է. բայց եթէ հին մարդը յաղթանակած է, դրօշակին գիրն է, «Անձնասիրութիւն, ատելութիւն, եւ մեղք։»

Այս կռիւը եւ մեծ արդիւնքն որ անկէ կախում ունի, կու տան ներկայ կենաց անոր կարեւորութիւնը։ Իւրաքանչիւր մարդու առջեւ կը կենայ երկու էակներու պատկեր, — մին պայծառ եւ զուարթ երկնից գեղով, եւ միւսն սեւադէմ եւ ղղուելի դժոխային փրփուրով պատած, եւ ձայն մը կ'ըսէ նմա, Աստոց մին քու ապագայ անձդ է, ընտրէ թէ ո՛րը պիտի ըլլայ։ Եւ այս է կէտը զոր կ'ուզենք չեչտել թէ ամէն անգամ որ տեղի կու տանք մեր յոռի բաղձանաց, մեր յոռեգոյն բնութեան յաղթանակն աւելի հաւանական կ'ըլլայ։ Այս յայտնի է հետագայ իրողութիւններէն։

1. Մեղքը հրապոյր մը ունի որուն ազդեցութիւնը դամ քան զդամ կը զօրանայ մարդուս վրայ։ Ճիշդ ինչպէս որ պատմութեան մէջի բժիշկը գոհ չեղաւ մէկ անգամ առնլով իր յոռեգոյն կերպարանքը, այսպէս մէկ մեղքը կը տանի ուրիշ մեղքի, եթէ չըլլայ բուռն ճիգ անոր դէմ։ Երբ մեղքը մարմնաւոր ախորժակի մը տեղի տալ է, որպէս զի ներքութիւն, մարդը գերի կ'ըլլայ այդ ախորժակին։ Ինչո՞ւ աւազակը գոհ չըլլար իր չահերով եւ երթար հեռու տեղ մը ուր կրնայ վայելել զանոնք ապահովութեամբ։ Բռնութիւն վախը չէ միայն, բայց նորա վտանգալից գործը կը բռնէ զնա իբր թէ մագնիսական զօրութեամբ մինչեւ ոստիկանին գնդակը կը ձգէ զնա գետինը կամ բանտի պատերը չուրջ կը փակեն զնա։ Խաղամոլը կը կորսնցունէ իր բոլոր դրամը վտանգի նչաւակ ընելով զայն խաղի կամ վիճակահանութեան մը յիմար ձեռնարկութեան մէջ։ Կ'ըսենք թէ փորձառութենէն իմաստութիւն պիտի սորվի, բայց ճիշդ յաջորդ անգամ որ ծանր աչխատութեամբ կամ դիպուածով դրամ կ'ի՛նայ նորա ձեռքը, նա կը փութայ նոյն յիմարութիւն վատնել զայն, իբր թէ սուինով մղուած ըլլար դէպ ի խաղարանը։

2. Մեղայ տեղի տալով, այնպէս բնական կ'ըլլայ այն որ անոր տեղի կու տանք ակամայ։ Պատմութեան մէջ յիշուած բժիշկը դաւ թէ իր յոռեգոյն անձին փոխուած էր առանց կանխամտածելու կամ դեղը գործածելու։ Որչափ ճշդիւ համաձայն է այս մարդկային փորձառութիւն։ Սովորութիւն սաստիկ եւ հայհոյողը, կը սաէ եւ կը հայհոյէ անդադարելէս։ Գինեմոլը կը ղարթնու իր պինդերութենէն եւ ղղուանօք կը նայի իր մեղայ վրայ եւ արտասուօք կ'որոշէ այլեւս չգործել զայն։ Բայց քանի մը ժամ կամ օր ետքը նորա զգաստ եւ ղղջացող անձը գարձեալ կը գտնուի փոխուած ուրիշ մարդու։ Ցիշեալ պատմութեան առասպելական դեղը չգործեց առաւել մեծ փոխոխութիւն քան այն զոր յառաջ կը բերէ ոգելից ըմպելին։ Այն կը փոխէ գորովալից այրը եւ հայրը դաղանաբարոյ բռնաւորի։ Մատչի մարդը կը փոխէ ապուշի եւ կ'ընէ զնա առարկայ ծաղու։ Այն կը մոնէ բարի գործոց եւ բարի խօսքերու տէր մարդու մը ներսը եւ կը փոխէ զնա գղծախօս հեչտասիրի։ Սաղ կ'ըսենք երբեմն, ընդէ՞ր թոյլ տուաւ Աստուած որ հնարուի այսպիսի դեղ մը։ Բայց Նա թոյլ տուած է, եւ մարդիկ ունին նոր պատճառ զսպելու իւրեանց անձերը եւ աղօթելու, «Մեզ փորձութեան մի տանիր։»

3. Մինչ մեղքը կը նետէ մարդուս վրայ իր հրապոյրը, եւ կ'ըլլայ այնչափ սոսկրաման որ մարդ կը գործէ զայն ակամայ, անոր դիմադրելու զօրութիւնը կը տկարանայ։ Բժիշկը գտաւ թէ նախկին չափուն կրկնապատիկը եւ եռապատիկը առնելու էր դեղէն որ գառնար իր լաւագոյն անձին, եւ բոլոր այդ միջոցին դեղը կը հատնէր եւ ոչ եւս կարելի էր ի ձեռս բերել անկէ։ Այսպէս մեղալից կիրքը ամէն անգամ որ կը յաջեցուի աւելի խոր կ'արմատանայ սըրտին մէջ, եւ սակայն նուազ զօրութիւն կայ սրտին մէջ զայն հանելու։ Թէպէտ Պօղոս այլաբանօրէն կը ներկայացունէ «հին մարդ» եւ «նոր մարդ», մենք իւրաքանչիւրը գիտէ թէ նոքա մի եւ նոյն էակն են։ Թէ որչափ չատ որ մարդ տայ իր հոգիէն չարութեան, այնչափ քիչ կը մնայ բարութեան։ Որչափ աւելի որ սիրես մեղքը, այնչափ քիչ կարող ես սիրել բարութիւն, որչափ աւելի որ մեղքը կառավարէ կամքդ, այնչափ նուազ կամաց զօրութիւն կ'ունենաս վասն բարութեան։

Երեւակայական պատմութիւն մը առինք մեզ բնաբան, բայց ոչ մի մասամբ երեւակայական է դասը զոր անկէ հանեցինք։ Ոչինչ առաւել ստուգապէս եւ ահաւորապէս ճշմարիտ է քան այն իրողութիւնը թէ, մեղայ տեղի տալը կը նպաստէ մեղայ՝ որ բոլորովին տիրէ մեր վրայ։ Եւ ջանացինք ցուցնել զայս բնական փաստերով միայն, ի մէջ չբերելով ահարկու եւ աղետաբեր կորուստն Աստուծոյ օգնութեան, որ կը հասնի երբ մեղայ մէջ յապաշխարելով կը «վչտացունենք Աստուծոյ Հոգին։»

ՔԱՓԻՒԼԱՆԻ, ՀԱՎԱՑԵԱՆՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՆ

(Ճ. Տ. ԿԼԶՆԻ)

Որ ոք կը կամի վնտռել զերազոյն դիւցազնութեան ապացոյց, հաւանական չէ որ նայի Խաղաղական Ովկիանոսի փոքրիկ կղզեւոյ մը իբրեւ տեսլարանի դիւցազնական գործոց, եւ ստուգիւ ոչ յանձին այնպիսի ուրուք որ այն ինչ զերծած է կռապաչտութեան խաւարէն։ Սակայն եթէ ուղիղ կրնան պատմուիլ Քափիոլանիի պատահած դիպուածները, մեզ այնպէս պիտի թուի թէ նա ճիշդ նման է Եղիա մարգարէին որ արհամարհեց զԲահաղ կարմիղոս լերան վրայ, վասն զի միայն այս սրտաչարժ դէպքին հետ կրնանք բաղդատել Հավայեան այս իշխանուհւոյն գործը։

Ժամանակն է 1825 թուականը, տեղը՝ Քիլաուէա հրաբուխը, զլխաւոր գերասանը՝ կին մը որ միայն հինգ տարի առաջ ոչինչ դիտէր Եհովայի վրայ եւ կ'երկրպագէր հեթանոսական չաստուածներու, եւ ինքն իսկ ընկղմուել էր այս «ծովապատ կղզեաց» նուաստացուցիչ մոլութեանց մէջ, այն ևն, արբեցութիւն, ցոփութիւն եւ մնապաշտութիւն։

Լինելով աղնուական արիւնէ, իշխանական կերպարանքով, եւ տէր ընդարձակ հողային կալուածոց որոց սահմանն էր Քիլաքէքուա ծովածոցին զեղեցիկ ջուրերը, յարմար անձ էր լինել առաջնորդ իւր ժողովրդեան, եւ երբ մեր Աստուածային Տէրոջ Աւետարանը

մանելով կղզին նա ինքն առացաւ ծանօթութիւն թէ ով եւ ինչ էր «բոլոր երկրին Աստուածը,» նորա սիրաը լցաւ սիրով եւ անձկութեամբ փարատել իւր ժողովրդեան տգիտութիւնը եւ լոորտակել նոցա մտապաշտութեան չղթաները։ Եւ ի հաւայի այս անապաշտութիւնը կդրոնացած էր Բիլոյեի հրաբուխին եւ Փիլէի մէջ որ է նոյնին հանգաւոր չաստուածը։

ՅԱստուածուած ոզեցութիւն գրեթէ եւ ոչ ուրիչ բան կրնար ըլլալ որ մղեց զնա որոշել այցելել Բիլատուէի հրաբերանը եւ իւր իսկ անձամբ նախատել զՓիլէ, բայց որպէս զի լիովին հակցուի անոր այս գործին զինչութիւնը, պարտիմք տեսնել դէմ մաց աչօք, «չաւիտենական այրեցման» այս տեղը, ինչպէս կը նշանակէ անուանն ալ։

Հաւասի կղզւոյն վրայ ծովուն մակերեսէն տասնեւրիք հազար ոտք բարձրութեամբ կայ Մոնտ Լոա, ահագին հրաբուխը, որոյ վերայ Բրոֆէսոր Ճ. Տ. Տէյնա կ'ըսէ Ափերէնը ճըրնըլ օվ Սայընսի մէջ, թէ «Մոնտ Լոայի մէջ հարիւր քսանեւհինգ վէսուվ չինուելու բաւական ժայռեղէն նիւթ կայ։» Անոր գագաթէն մինչեւ ծով հեռաւորութեան կիսուն վրայ լերան արեւելեան կողմը, գրեթէ մաքառասար դաշտ մը վրայ եւ ծովէն չորս հազար ոտք բարձր կը գտնուի Բիլատուայէ, աշխարհիս մեծագոյն ծանօթ վառ հրաբուխը, որոյ լավայի եւ ծծմբոյ լիճը ի գարուց հետէ կը հոլովի կը թաւալի։ Երբեմն անոր կրակը աղօտ կերպարան կ'առնու եւ յետոյ գարձեալ անոր եռացող խալկինը կը յորդի, եւ լավայի հոսանքները կը սփռեն կործանումի եւ մահ մինչ կ'անցնին լերան քովերէն, եւ մինչ լավայի կոնակաց ձայնը եւ չչիւնը կարելի է լսել մղոններով հեռուանց։

Ինչ սարսափ չնչելու է այսպիսի հրաբուխ մը պարզամիտ բնիկներուն սիրտերուն, որք միովին կը հաւատային Փիլէ հրեղէն չաստուածին, եւ թէ այս էր անոր տունը որուն մահկանացու մը չէր կրնար մօտենալ եւ ապրիլ առանց պարտուպատչաճ ղոհը մատուցանելու։ Որպէս զի հարուածէր նոցա մտապաշտութեանց լուն սիրտը, Քաւիոլանիի որոչումն իմաստութեամբ էր, եւ նա հակառակ յորդորանաց իւր բարեկամաց որք կը վախնային թէ անձը վատանդի մէջ կը դնէր, անոնց հետ որ տակաւին կը հաւատային չաստուածուհւոյն գօրութեանը, եւ նորա թշնամեաց որք կ'ուզէին վերսին յարիլ իրենց հին ճամբաներուն, ձեռնարկեց հետոտոս ճանապարհորդել հարիւր մղոնի երկայն ճամբայ մը, ճանապարհորդութիւն՝ որ պիտի մարէր նուազ հաւատատամիա անձի մը եռանդը, վասն զի չիչեալ ճամբան այսօր իսկ չատ դժուարին է ձիերով երթալու համար, եւ այս՝ մինչ տակաւին աշխատութիւն չէր եղած դիւրացունել զայն։ Ոչինչ կարող եղաւ եւս կեցուցանել զնա իւր առաջադրեալ ձեռնարկէն։ Երբ եկաւ հրաբերանին մօտերը, պատահեցաւ չաստուածուհւոյ մը քրմուհւոյն որ արգիլեց անոր մօտենալ, եւ սպառնացաւ անոր թէ Փիլէ պիտի բարկանար եթէ համարձակէր պնդել իւր որոչման վրայ։

«Ո՞վ ես դու,» հարցուց Իշխանուհին հանդարտ։ «Ես եմ այն յորում կը բնակի Քիքուա աստուածը,» պատասխանեց քրմուհին։ «Եթէ Աստուած կը բնակի ի քեզ, ուրեմն զուն ամէնիմաստուն ես եւ կրնաս սորվեցունել ինձ։ Եկուր հոս եւ նատէ,» ըսելով Իշխանուհին տուաւ անոր ուտեստ։ «Ես աստուած եմ, եւ չեմ ուտեր։» «Ի՞նչ է այն զոր կը բռնես ձեռացդ մէջ։» «Այս է ֆալֆալա (պատգամ) Փիլէ աստուածէն։» «Կարդա ուրեմն անոր պատգամը։»

Քրմուհին հանեց բերնէն անխմաստ ձայնեբու հեղեղ մը որոց Բաւիոլանի պատասխանեց դէպ ի նա կարկառելով իւր Աստուածաչունչը։ «Դուն կը կեղծես թէ ընդունած ես եւ մեղի կը հաղորդես պատգամ քու աստուածէդ, զոր ոչ ոք ի մէնջ կարող է հասկընալ։ Ես ալ ունիմ ֆալֆալա մը ինչպես զոս, եւ ես պիտի կարդամ քեզ պատգամ Աստուածմէ մը զոր կարող ես հասկնալ։» Եւ այսպէս յետոյ կարդաց իւր ընտրած տեղերն Աստուածաչնչէն Հօր եւ իւր Որդւոյն Յիսուսի Քրիստոսի իբրեւ Փրկչին աշխարհի յաւակութեանց եւ գործոց վրայ, եւ իսպառ պապանձեցոյց իւր հակառակորդը։

Եւ հիմա իւր ուխտաւն ընկերներով իջաւ հարիւրաւոր ոտք վար սեւ լավային մէջ, ուսելով միանգամայն Փիլէ չաստուածին նուիրեալ հատապատուղները լեռան կողքին վրայ զորս ուտել մահ էր բայց եթէ նախ նուէր մատուցանելով չաստուածուհւոյն, եւ նեռելով քարեր իրենց տակը եռացող զանգուածին մէջ։

Հոն, սոսկալի կրակներուն առջեւ հանդարտ խօսեցաւ անոնց, «Եհովայ է իմ Աստուածս։ Նա վառեց այս կրակները։ Ես չեմ վախնար Փիլէէն։ Եթէ կորսուիմ Փիլէի բարկութենէն, այն ատեն վախցէք Փիլէի զօրութենէն։ Բայց եթէ ես ապաւինիմ Եհովայի, եւ նա փրկէ զիս Փիլէի բարկութենէն երբ ես կոտրեմ անոր պատուէրները, յայնժամ պարտիք վախնալ Տէր Եհովայէ, եւ ծառայել անոր։ Հաւայիի բոլոր աստուածք ունայնութիւն են։ Մեծ է Եհովայի բարութիւնը որ կը զրկէ միլիոնաւորներ դարձունել դմեզ այս ունայնութիւններէն կենդանի Աստուծոյն եւ արդարութեան ճամբուն։»

Երեւակայեցէք թէ ինչպէս այս խումբը վազող լաւային եւ հրաբխային կաղերուն գոռունին եւ ջերմութեան մէջ միացուցին իրենց ձայները յաղթական երգով գոլաբանել ճշմարիտ Աստուածը, եւ յետոյ ծունր կրկնեցին ամէնքն ալ մատուցանել ջերմեռանդն աղօթք Անոր որ է Աստուած ամենուն վրայ յայտ հետէ մինչեւ յաւիտեան մի միայն էակը զոր միայն կրնան պաշտել անոր արարածները։ Այս էր գաւրս ելլել բորբոքեալ հնոցէ, եւ Աստուծոյ Որգւոյ նման մէկը կը գտնուէր անոնց մէջ թէպէտ տեսանելի չէր մահկանացու աչաց։ Զանլ՚նք իրաւունք կոչել այս դիպուածը զոր Քարլայլ ինքն կ'անհաւատչէ իւր ճառերէն միոյն մէջ, գործ վհատոյն դիւացանութեան որոյ դուն ուրեք պատահած է հաւատարը։

Ի ՎԵՐԱՑ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴՐԻՑ ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԿԵՆԴԱՆԵԱՑ

(Օբ. Ս. Ֆ. Կոբօն Բըֆֆէկ)

Դրեթէ մի միայն դիպուածը որ ունի որեւիցէ կարեւորութիւն տեսուր ճանապարհորդութեան վրայ սոսկալի անձեւ եւ չորցած այն երկրին մէջէն որ կ'ընդայ Ալլահապատի եւ Ներսոտատա գետոյն մէջտեղ, պատահեցաւ, երբ եղաւ մեծ բազմութիւն Եոկիներու, այսինքն Հնդիկ կրօնական մուրացկիներու, ընկերացեալ սուրբ ճգնաւորաց խմբոյ մը հետ։ Եւ յիրաւի անկարելի էր ըսել թէ որո՞նք արդեօք աւելի ծիծաղաշարժ էին, կապիկնե՞րը թէ սոսկալի եւ դրեթէ մերկ սուրբերը իրենց աղտեղի մազերով, մոխրով սրսկեալ մարմիններով, եւ ամէն կողմ կրօնական տարօրինակ պատկերներով եւ իրենց չաստուածոց նշաններով նկարեալ երեսներով։ Շուտս, Բամպի, զոր քովս առած էի կառքին մէջ, լսաւ չէր կրնար ընտանենալ կապկաց հետ, եւ ես զայն զսպել կարող չըլլալով, իսկոյն նետուեցաւ կառքէն դուրս եւ յարձակեցաւ խմբոյն վրայ։ Լերան չան մը, զոր կը կոչէին «Փահարի Բուլթահ», ահաւոր լինելը այնքան տարածուած է Հիմալայա լեռներէն մինչեւ իսկ այսքան հեռի տեղ, որ Եոկիք յուզուեցան յոյժ, եւ մէկ վայրկեան մէջ ամբողջ խումբն ինկաւ ծաղրաչարժ չիոթութեան մէջ երբ անոնց մօտեցաւ այս «անմաքուր» կենդանեաց մաքրագործը։ Թէպէտ ի մեծ գոհունակութիւն նոցա չունը հնազանդեցաւ ինձ երբ կոչեցի զնա, եւ պարոնի մը պէս դարձաւ եկաւ նստիլ իւր բազմոցին վրայ կառքին մէջ։ Այնուհետեւ խրախուսուեցան մօտենալ եւ խնդրել պարգեւ իրենց սրբազան կապիկներուն եղած նախատանաց ի փոխարէն։ Միշտ դիւրին չէ մերժել այսպիսի պինդերես եւ ճանձրացուցիչ սուրբ մուրացկանները, բայց տեսայ որ Բամպիի քովս գտնուիլը իրապէս մեծ ապահովութիւն էր, այնպէս որ այնուհետեւ ես ալ իմ դեղցիկ չնկիս համար անոնցմէ կը պահանջէի պարգեւ, եւ անոնք քրթմնջելով կ'երթային մէկդի։

Բարեբաղդաբար կայ Հնդկաց աղանդ մը որ ընդհանուր բոլոր կենդանեաց ընդ որս եւ չանց, զութ ունի։ Ըսել կ'ուզեմ Ջայնաց աղանդը, որոց հաւատալիք կը թուի թէ կը միացնանն իրարու հետ Պրահմայի եւ Պուտտայի վարդապետութիւնները, եւ որք կ'ընդունին հոգեփոխութեան վարդապետութիւնը այնպիսի եղական կերպով որ կեանք ունեցող ամէն բանի վրայ կը նային իբրեւ այնպիսւոյ որում հնար է ըլլալ իրենց մէկ սիրելի բարեկամը կամ մերձաւոր աղգականը, եւ հետեւապէս կը համարին թէ ամէն ապրող արարածի հետ պարտ է քաղցրութեամբ վարուիլ։ Եւ հոս պարտիմ ըսել թէ ցեղի մը մէջ որ նշանաւոր է իւր փափկութեամբ վարուելու մասին բոլոր վայրենի թշնոց եւ չորքոտանեաց հետ, անհաւատալի է տեսնել այն բարբարոսական անգթութիւնները որոց նշանակ են թղթատարութեան ձիերը եւ կառապետք եղինք։ Երբ ոչ անողորմ ծեծը, ո՛չ անոնց ապիները ոլորելը, ոչ խթելը սայրասուր խթանով, կարող կ'ըլլայ խեղճ, վատասկարիկ եւ կէս մը սովամահ չորքոտանիները այլ եւս յառաջ չարժել եւ յոգնած եւ մարած կ'ինան դետին, յամրորդ ոտքս միջոցն ընտրուած է դնել անոնց ներքեւ չարդ եւ յետոյ կրակ տալ, երբ ցաւը եւ սոսկումը առ հասարակ կը հարկադրէ խեղճ կենդանիները ելլել եւ քիչ մը եւս յառաջ չարժիլ։ Երբ վերջապէս անոնք չեն կրնար չարժիլ իրենց տեղէն, եւ յայտնապէս մահուան դուռը կը հասնին, եղները կը թողուին իրենց բազդին, վասն զի սրբազան կենդանիներ ըլլալով, սրբապղծութիւն է զայնս սպաննելը, եւ պարտին թողուիլ չաղղակեր թռչնոց եւ գազանաց որք չուտով կը գտնեն իրենց որսը հոտոտելով, եւ կը հաւաքին սպասելով ահկենդանոյց սպագայ խնճոյքին։ Ջայնաց չարգանքն առ կենդանիս, գործնականապէս կը տեսնուի անոնց չինելուն մէջ ապաստանարաններ կամ հիւանդանոցներ ամէն տեսակ չորքոտանեաց։ Ջոր օրինակ ի Պոմպէյ, կ'ըսուի թէ, արտաքարներով ընդարձակութեամբ ահագին դեռին մը, չուրջը պատ քաշուած, չատկացուցուած է այս նպատակին, եւ հոն երկայն ծածկոյթներու տակ պատապարուած են բազմաթիւ յոյժ եղկելի երեւութով անասուններ, վախտ եւ ուղեզ կուիր, ձիեր, հիւանդոտ կապիկներ իրենց տեսակներով, անասերունչ կատուներ, հիւանդ այծեր, — որ-

խուր խումբ մը թշուառ անապատներու, զոր զարնել սպաննել ողորմութիւն պիտի ըլլար, բայց որոց՝ բարեպաշտ զգացմամբ կը ծառայեն մերկ թխամորթ ծառաներ եւ քոլրմներ որք կը կարծեն թէ Թերեւս այս չարչարուղներուն մէջ կը քնակին իրենց ազգականաց ոմանք։ Բայց գալով բուն իսկ իրենց սեռէն եղող մարդուն, չատ տարբեր կը վարուին ընոր հետ, երբ մարդ մը մօտ կ'ըլլայ մեռնիլու, կը տարուի արբազան Գանգեսի եզերքը եւ հոն կը թողուի մեռնել անգարման, թէ ըսւս անոր չարչարանքը կը կարճի Գանգեսի ջուրին բերած մեծ քանակութեամբ տղմով որուն ներելի է անցնիլ միայն այնպիսւոյն չրթունքներէն որ հոն կը տարուի մեռնելու։

Զայնաց հիւանդանոցին մէջ իսկ թէպէտ չուներ կ'ընդունուին եւ կը կերակրուին, քնաւ Թոյլ չտրուիր անոնց ըլլալ միւս կեանդանաց քով, վասն որոյ տրուած է չանց առանձին տեղ ուր կը պառկին ոտքնալով արեւուն մէջ, կամ կը մոմոան եւ կը կռնուին։ Համառօտիւ, մի միայն կենդանիք որ կը թըողուին իրօք ուրախ Զայնաց հիւրընկալութեան համար, աղաւնիներն են, որ կու գան եւ կ'երթան ըստ կամս, եւ զոնարթ ազատութեամբ։ Զայնք քիչ կը պարտին օտար ուսմանց։ Եւրոպացւոց Հնդկաստան հաստնելէն առաջ թէպէտ Զայնք կը ծածկէին իրենց բնաքանը ղի մի գուցէ ներս չնչէին միջատներ, կրնային գոնէ խմել խաղաղութեամբ ամէն գետէ կամ ջրհորէ։ Բայց չոր ժամու մը մէջ օտարազգի բարեկամ մը հրաւիրեց Զայն փիլիսոփայ մը իւր տունը եւ ցուցուց անոր զօրաւոր մանրադիտակի մը հրաշալիքը։ Ամէն քան որ հեազհեազ կը զննուէր անով, քան զիմիանաս աւելի հիացուցիչ կը չարժէին փիլիսոփային, բայց երբ մօտակայ ջրհորէն առնուած ջրէն կաթիլ մը զննուեցաւ մանրադիտակովը, յայտուն կրթեցաւ մարդը, յետոյ զարմանքէն յաղորդեց խայթ խղճի, վասն զի հասկցաւ թէ իւր կենաց իւրաքանչիւր աւուր մէջ յանդիման եւ յակառակ գործած էր մահացու մեղք կլլելով բիւրաւոր ողջ կենդանիներ։ Անկեղծ վշտիւ աղաչեց պատուեցաւ իւր բարեկամին կորնցունել այս սոսկալի գործէն, եւ չկրցաւ ուրիշի մի եւս մանել Հնդկաստան, այնպէս որ, ըստ որում չէր կրնար ըլլալ ուրիշ դարման, իւր ժողովուրդը գոնէ անտեղեակ մնար իւր ակամայ մեղաց։ Բայց կարող եղած չեմ հասկնալ թէ բարձրագոյն դասակարգութիւն ընդունող արդի Զայնք ինչպէս կը հանդուրժեցունեն իրենց խիղճը այս կէտին վրայ։

ԿԱՆԱՑՔ Ի ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԴՍ
(Ամերիկա Քանդիդէ-ին)

Բրոֆէսոր Օսգար Ալբրահամսոն Բէնսիլվանիոյ համալսարանին, կ'երթայ Պերլին կարգ մը բանախօսութիւններ ընել նոյն քաղաքի համալսարանին մէջ Ամերիկայի կանանց վրայ։ Եթէ Բրոֆէսոր Ալբրահամսոն կը հասկնայ իւր ընտրած նիւթը եւ կարող է խօսիլ անոր վրայ ուղիղ, իւր բանախօսութիւնք կրնան ըլլալ չատ օգտակար։ Կրնայ տորվեցունել Գերմանացւոց՝ պիտնալու արժան չատ բաներ։ Վասն զի Գերմանիա իսկ, հանդերձ իւր բարի համբաւով իրրեւ գիտնականդոյն ազգն այլարհիս, չատ եռ է քան զմիացեալ Նահանգս ի մասին ճանչնալու իգական սեռին արդար եւ պատշաճ իրաւունքը։ Այս չէ նախատինք դնել Գերմանիոյ, վասն զի նա կատարելապէս բարձր կը հանդիսանայ տառել քան որչափ կրնար ազատուիլ այս մասին հին երկրէ մը ուր նախապաշարմունք խոչ եւ խոփան են չատ Ջափիսութեան, եւ պահպանողական դատարկը կը նկատուին նոյնանչան ընդ ազատութեան։ Ոչ ուրեք աշխարհի մէջ կիներ է այնչափ ազատ որչափ ի Միացեալ Նահանգս։ Ոչ ուրեք կը վայելէ այնպէս կատարեալ պաշտպանութիւն անհատական իրաւանց կամ այնպիսի պատեհութիւններ իւր վիճակն զարգանալուն համար։ Գրեթէ բոլոր Նահանգաց օրէնքները կու տան անոր կատարեալ իրաւունք առագուածոյ, եւ չատ Նահանգաց մէջ կան կանոններ որովք մասնաւոր պաշտպանութիւն ըլլայ ընդդէմ ամենայն անիրաւութեանց առ նա, մինչեւ իսկ եթէ անիրաւողն ըլլայ բուն իսկ այրը։ Իգական սեռին դիրքն հանդէպ օրինաց չէ բաղդատապէս բարձր քան անոր ընկերական եւ մտաւորական վիճակը։ Բարձրագոյն ասպիճանի դպրոցներ ձրիավարժ, կը հաստատուին այժմ աղջկանց համար ամէն Նահանգի եւ գաւառի մէջ։ Ամենց մէջ ամենէն չատակարկներէն ոմանք կը հաստատուին մեր աղայոց հնագոյն եւ լաւագոյն գոլէճներուն։

Այս երկրին եւ ոչ մի հասարակութեան մէջ Թոյլ կը տրուի կանանց ծառայական կամ նուաստացուցիչ գործեր ընել որ չատ անգամ քանի կատարել կը տրուին անոնց եւ րոպայի ամենէն լուսաւորեալ աղգայ մէջ։ Անգղիոյ ածխահանքաց ոմանց մէջ կանայք սպիսկաղ են քաշել սայլեր, որք այնչափ ծանր են որ եղկելիները կը հարկադրին սպառազինել ձիու նման։ Այսպիսի գործ անգթութեան օր մը անգամ Թոյլ պիտի չտրուէր Միացեալ Նահանգաց որեւիցէ կողմը։ Սրատամիկ բաներ կը պատմին արժանահաւատ Ամերիկացիք որ այցելած են Եւրոպայի մեծ գործարանները եւ հանքերը, եւ տեսած են ծանր աշխատութիւնները որ կը գրուին հոն կանանց վրայ։ Բուն իսկ մեր երկրին մեծագոյն քաղաքաց չատերուն մէջ թշուառ աղքատութիւն բաւական տարածուած է, բայց մինչ երբեմն հոս կանայք կը կրեն նեղութիւն, կայ յարգանք եւ ակնածութիւն առ իգական սեռն՝ ընկերութեան իրաքանչիւր դասուն մէջ, եւ որ կը պաշտպանէ զնա ընդդէմ անպատուութեանց զոր նորա քորք կը կրեն ուրիշ երկիրներու մէջ։ Ի Միացեալ Նահանգս կանայք զիրենք ապրեցունելու չատ միջոցներ կը գտնեն։ Օր ըստ օրէ անոնք աւելի կը վնասուին եւ կ'ուզուին քաղաքներէ։ Անոնց կը հատուցուի օր ըստ օրէ աւելի լաւ վարձք, վասն զի ապացուցած են թէ գերազանց կը հանդիսանան չատ տեսակ գործոց մէջ։ Ամերիկացի կիներ պատճառ ունի չհոգհակալ ըլլալու ի նկատի ունենալով օրէնքը որ ի նպաստ նորա է, լաւագոյն դրպրոցները՝ որ բաց են զան գասակարակելու, հանգրուանից պաշտպանութեան վահանը՝ երկրին ապնիս ղգայմանց մէջ, եւ առեւտրական ասպարէզը որ իւր բարիքները մատչելի կ'ընէ անոր։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ԶՈՒԳԱԴԻՊՈՒԹԻՒՆ ՄԸ։ Մանաւոր զուգադիպութիւն մը կը պատմէ Խմբագրն Գոլէճի բրոֆէսորաց մին։ Մինչ կը գտնուէր ի Լոնտոն եւ կ'աշխատէր հաւաքել Անգղիական դրամներ մեծ յաջողութիւն ունեցաւ։ Եւ սակայն սակաւին պէտք ունէր կէս ֆարտինի, եւ մինչ միջոց որ գործածեց զայն ի ձեռս բերել՝ ելաւ անյաջող։ Երեկոյ մը կը ճեմէր փողոցի մը մէջ, եւ մութ ըլլալով եւ լինք քիչ մը կաղ՝ դլորեցաւ ինկաւ։ Երբ անկման ներգործութիւնը մեղմելու համար իւր ձեռքը գետին երկնցուց, դրաւ զայն կարծր եւ բոլորակ նիւթի մը վրայ, զոր առնելու հետաքրքրութիւն ունեցաւ։ Իմացաւ թէ մանր ստակ էր այն, բայց այնչափ մութ էր որ չէր կարող ճանչնալ թէ ինչ տեսակի կը վերաբերէր։ Հասնելով պանդոկ, ի մեծ զարմացումն իւր տեսաւ որ էր կէս ֆարտինոց մը, այն դրամը զոր այնքան անձկութիւնք հետամուտ էր ձեռք ընելէ։

ԸՍՏ ՊԱՏՄԱՀՄԱՆ ԳԻՏՍ։ Հնադիտական էր ըստ պատահման գիտա։ Լիսիըշէ անուն ակնոց չկնող Հոլանտացւոյ մը տղաքը կը խաղային իրենց հօր չինած քանի մը ապակիներուն հետ անոր գրան առջեւ, դնելով զանոնք այս եւ այն դիրքով եւ նայելով անոնց մէջէն անդամ մը մին եւ անդամ մը միւսը, զբօսնելու համար, եւ ահա ապակիները այսինչ դրիւք չարելով տեսան ի հիացումն իւրեանց որ հեռուն գտնուող եկեղեցւոյ մը զանդակատունը մօտ եկաւ իրենց աչաց։ Ակնոց չկնողն ինք եւս զննեց երեւոյթը եւ լսուեցաւ մեծ բերկրութեամբ։ Այս բանին վրայ սկսաւ հետազիտակին չկնութեանը, եւ երբ աւարտեց տարաբաղդ Գալիլէոսի որ զարգացումներ տուաւ անոր եւ հիացուց վենետկոյ Դուքսը եւ ազնուականները մատուցանելով զայն նայիլ հրաչացեալ աչուըներով անոր մէջէն։

ԻՆՉՊԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՐՍԻԶ ՀԻՒԹՔ ԶՄԱՇԵՑՈՒՆԵՐ ՍՏԱՄՈՔՍԸ։ Թէ ինչու համար ստամոքսին եւ փորոտեաց պատերն իրենք չեն մարսուիր բուն իրենց հիւթերով, ծանր խնդիր եղած է կենսաբանութեան մէջ առաւել քան հարիւր տարիէ հետէ։ Ձեն Հընդը, գրութեան մը մէջ զոր կարդաց Արքունի Ընկերութեան առջեւ 1872ին, հաստատեց թէ պատճառն այն է որ ստամոքսը եւ փորոտիք ողջ են, կամ, ինչպէս բացատրեց նա, կենդանիք կամ կենդանեաց մասունք որ ունին ապրող սկզբունք, երբ կը մտնեն ստամոքսը դադրն ինչ ազդեցութիւնք իսկ չեն ընդունիր այն հիւթէն ցորչափ կենդանական սկզբունք կը մնան։ Ուստի այս է պատճառ որ այլեւայլ տեսակ կենդանիներ կ'ապրին ստամոքսոյ մէջ, կամ մինչեւ իսկ հաւկիթներէ կ'ելլեն եւ կը մեծնան հոն, բայց այն վայրկենէն որ անոնք կը կորուսանեն ապրող սկզբունքը, կ'ըլլան նշուսակ ստամոքսոյ մարսողական զօրութեանց։» Ուրիշ հայեցողութիւնք եւս յառաջ բերուած են բացատրելու վերոյիշեալ իրողութիւնները, բայց անոնք ամենքն ալ ոչ գոհացուցիչ։

Տոք. Ճ. Ո. Ուորըն պոսթոնի Բժշկական եւ Վէրքաբուժական Օբսէրվերին տուած մէկ յօդուածին մէջ կը քննէ ապացոյցը զոր ներկայացուցած են այս այլեւայլ հայեցողութիւնները եւ կը դնէ հոն բուն իսկ իւր իւր քսան փորձերը չիուռն գորտերու վրայ։ Կախեց գորտանոց սրունքները մինչ ողջ էին ստամոքսի կամ մարսիչ արհեստական հիւթի մէջ (այն է ֆէպսինի եւ ջրաքլորեան թթուոյ) եւ գտաւ որ մահական հիւսկէնը մարսուեցաւ, ինչպէս որ ցուցուեցաւ ֆէպսինի ներկայացութեամբ, եւ գորտը կը մնար ողջ բոլոր գործողութեան մէջ։ Երբ միայն թթու գործածուեցաւ առանց ֆէպսինի, մահը կակուղցաւ եւ հալեցաւ, բայց որովհետեւ ֆէպսին չկար մէջը, չմարսուեցաւ։ Եւ այսպէս կ'երեւի որ ողջ հիւսկէնք կրնան մարսուիլ եւ թէ խնդիրը տակաւին այնչափ հեռի է լուծուելէ որչափ երբէք։ Տոք. Ուորըն նոյն եղրակացութեան կը հասնի, բայց կը խոստանայ հետազօտել նիւթը ապագային մէջ աւելի լիովին։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ Ի ԿՈՎԿԱՍ

3.

ԵՐՆԻԱՆ

Պաթում-Պագու երկաթուղւոյ պիծը որ Թիֆլիզէ կ'անցնի, սոյն քաղաքէս երեւան ուղեւորող ճանապարհորդներ եւ բեռներ կը փոխադրէ մինչեւ Ախալթաղա՝ չուրջ մէկ երրորդն Երեւանի ճանապարհին։ Մնացեալն, ինչպէս նաեւ առհասարակ ճանապարհորդութիւն Կովկասի մէջ, կը կատարուի սուրհանդակի կառքերու (տիլիժան) եւ բեռնաբարձ սայլերու (ֆուրկոն) միջոցաւ։ Սպրանք ընդհանրապէս ֆուրկոններով կը փոխադրուին։ Ախալթաղայէ Երեւան ճանապարհին մեծամասնութիւնն լեռնային է. այս լերանց մէջ կ'իյնայ Սեւանայ լիճը որ չատ հանգամանքներով նման է Ալպեան լճակի մը։ Շրջապատեալ է կոնաձեւ հրաբխային լեռներով որոց բարձրութիւնն իւր մակերեսէն 4,000–5,000 ոտքի կը հասնի, իւր իսկ բարձրութիւնն ծովու մակերեսէն 5,840 ոտք լինելով։ Լճի երկարութիւնը 3 մղոն, իսկ լայնութիւնը 1½ մղոնից մի քիչ աւելի է։ Ջուրը յստակ եւ անուշահամ է, ու հարուստ պէս պէս ու համեղ ձկներով։ Լճի հիւսիսային կողմը կայ մի կղզի, որոյ վերայ կառուցուած է Սեւանայ վանքը։ Այս տեղ կ'աքսորուին երբեմն կուսակասու պատժապարտ հոգեւորականներն։

Սոյն լճէն Երեւանի ճանապարհը կը շարունակուի դէպ մշակուած լեռնաշատերու վրայէ դէպ հարաւ մինչեւ Արարատայ դաշտը։ Եւ արդ ո՛վ կարող է երեւակայել Բրիստոնեայ եւ մանաւանդ Հայ ուղեւորի մը զգացումը երբ կը հասնի սոյն ճանապարհի վախճան լինող բլրոյն գագաթը։ Անդ իւր առջեւ կը բացուի Արարատայ լայնատարած վառաւոր դաշտը զարդարեալ բազմաթիւ գիւղօրէից ընդ որս նաեւ կարելի է տեսնել վաղարշապատ, էջմիածնայ բարձրակատար գմբէթներով. այս տեղ ուղեւորն իւր դիմացն կը գտնէ ալէզարդն Մասիս իւր սպիտակափառ երկնաբերձ կատարով։ Որպէս Մովսէս ի Փասգա՝ Հայ ուղեւորն կը սիրէ աստ մի քիչ կանգ առնուլ եւ դարձուցանել աչքերն ըղձիւ հետազօտելու սոյն դաշտն որ կը պարունակէ հայրենեաց այսպիսի սքանչելագոյն նշխարներ։ Սակայն իջնենք վար, եւ ահա առաջին բանը որ դիմացնիս կ'ելլէ է Երեւան։

Երեւան, Ռուսահայաստանի գլխաւոր քաղաքն, Արարատեան դաշտի հիւսիսային կողմն Հրազդան գետակի ձախ ափերքն չինուած մի հին քաղաք է։ Ըստ մի աւանդութեան քաղաքն այս անուամբ կոչուած է վասն նախ սոյն վայրն երեւցած է Նոյի, իբր չոր երկիր։

Յայտնի է թէ մի ժամանակ սա Մեծ-Հայոց կարեւորագոյն քաղաքներէն մին էր, նաեւ երկար ժամանակ Պարսից իշխանութեան ներքեւ մնացած է։ 1827 թուականին Ռուսաց Բասքովիչ զօրավարը յարձակմամբ գրաւեց զայս, յորմէ հետէ կը մնայ նորանց իշխանութեան ներքեւ։ Սակայն, չնայելով որ այսքան երկար ժամանակ ընդ իշխանութեամբ Ռուսիոյ եղած է, խիստ քիչ կարեւոր փոփոխութիւնք կրած է Երեւան։ Կան բաւական թուով նոր չինեալ գեղեցիկ հոյակապ տուներ, սակայն առ հասարակ չինութիւնք Պարսկական սճով են։ Փողոցներն մեծաւ մասամբ անկանոն եւ անմաքուր են, եւ չուկայն՝ ի բաց առեալ մի կարգ նոր յաւելեալ վաճառանոցք, բոլորովին արեւելեան է եւ աննշան։ Չկան հոթելք այլ միայն իջեւանք։

Քաղաքին հնութեանց մէջ անուանի է բերդը, որ կառուցուած է ապառաժի մը վերայ Հրազդանի եղերքը, եւ որ իւր հաստատուն պարիսպներով եւ անառիկ դիրքը ցոյց կու տայ թէ երկար ժամանակ կարեւոր ծառայութիւնք մատուցած է երբեմն ի պաշտպանութիւն այս քաղաքի։ Այս բերդին մէջ կայ Պարսից արքայական պալատի մը մի քանի սենեակներն որք կը համարուին փառաւոր օրինակք Պարսկական ճաշակի եւ ճարտարապետութեան։ Անոնք մեծ զգուշութեամբ այժմ կը պահուին։ Նաեւ նշանաւոր է մի հին մզկիթ, որ չինուած է գեղեցիկ գունաւոր կղմինտրներով, եւ որ յատկապէս նորը եւ կիրթ ճաշակի գործ լինել ցոյց կու տայ։

Երեւանի չուրը առատ է, հետեւաբար ունի բազում ընտիր այգեստանք ազնիւ պտուղներով. մանաւանդ խաղողն ամենալաւ տեսակէ է։ Քաղաքն ունի նաեւ երկու հասարակայ պարտէզ, ուր կառավարութեան երաժիշտք կը նուագեն յաճախ քաղցրաձայն ի հաճութիւն անդ զբօսնող Ժողովրդեան։ Երեւանի բնակիչները 30,000 կը հաշուին։ Սոցա մօտաւորապէս 13,000ը Հայ են, 8,000 Պարսիկ, 7,000ը Թաթար, իսկ մնացեալը Ռուս եւն։ Հայք ինչպէս ամբողջ Կովկասու մէջ նմանապէս աստ ի ձեռին ունին վաճառականութեան ղեկը։ Անոնցմէ ոմանք մեծ քանակութեամբ բամբակ կը խրկեն Ռուսիոյ ներսերն։ Երեւանի Հայք ունին ըստ բաւականի կանոնաւոր ուսումնարաններ ինչպէս նաեւ մանուկ եւ դրական դպրոցք։ Ռուս կառավարութիւնը եւս ունի բացած մի բարձրագոյն ուսումնարան, ուր ամէն կրօնէ կ'ընդունուին աշակերտք անխտրաբար։

Քաղաքիս մէջ չկայ կաթոլիկ եկեղեցի, եւ ոչ քարոզիչ։ սակայն կայ մի ազնիւ եղբայր, Դանիէլ Պէկ Տէր Ղուկասեանց, որ մի պաշտօնակալ է կառավարութեան, եւ որ նման հնոյն կուռնելիոսի՝ նշանաւոր է իւր հաւատքին եւ ջերմեռանդութեան կողմանէ։ Սա իւր տան մէջ կ'ընէ ժողովներ, եւ կը ջանայ քարոզել խօսքը ըստ իւր պարագայից եւ կարողութեան։

Պարսիկք կը պարապին աստ խանութպանութեամբ, մրգավաճառութեամբ, եւն։ Սոյն տարրն, յորում առհասարակ խիստ սլինդ պահուած են իւր ազգային սովորութիւնք, ձեւք եւ տարազք, առաջին անգամ աստ տեսայ դոյզն ինչ միտեալ Եւրոպականին։ Երեւանի կառավ։ ուսումնարանին մէջ կարելի է տեսնել ոչ սակաւ Պարսիկ ուսանողներ՝ հագուած ճիշդ Ռուս. կենդանիի համազգեստով։ Ռուս վաճառականք եւ արհեստաւորք խիստ հազուագիւտ են այս քաղաքին մէջ, այլ միայն պաշտօնակարներ եւ զինուորներ կան։ Սակայն Երեւանի եւ մանաւանդ նորա լեռնագաւառներուն մէջ կան ոչ սակաւ Մոլականք որք թէեւ Ռուս են ազգաւ բայց Օրթոդոքս չլինելով աքսորուած են Կովկաս՝ Ռուս. կառավարութենէն։ Սոցա մասին զանազան կարծիքներ կան, եւ յիրաւի թէեւ ունին տարօրինակ արարողութիւններ, ինչպէս է միմեանց համբոյր տալ ժողովներու մէջ, սակայն յաւէտ բարեխիղճ, պարզ եւ կրօնասէր ժողովուրդ կ'երեւին։ Մի Անգլիացի ճանապարհորդ նմանութիւն կը գտնէ այս աղանդաւորաց եւ իւրեանց Ռուէյքըրներուն մէջ, սա բացառութեամբ որ վերջինք դերազանց են մեծապէս ուսմամբ, ինչպէս նաեւ հոգեւորութեամբ։

Դաբէժ
Յուլիս 16, 1887։

Վ. ԹԱՄԱԶԱՐԵԱՆ

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Յուլիս 24–29 վերոյիշեալ հաստատութեանց առանուն եւ առանձին ամէն օր ժամ 5–10 քննուեցան հրապարակաւ։ Քննուած լեզուք եւ դասերն էին Հայ. Թուրք. Անգղ. Գաղ. Յոյն եւ Դերմ. Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Մարգաբանութիւն, Պատմութիւն, Սուրբ Գիրք, Գեղագրութիւն, Գծագրութիւն, Երգ, Դաշնակ, Ատենախօսութիւնք, Ձեռագործ հանդերձ պլսարկաչինութեամբ եւ հանդերձաչինութեամբ։ Քննութեան մասնակցեցան 100 աշակերտք եւ աշակերտուհիք — որոնք, աղքատաք, հարուստք, քրիստոնեայք եւ ոչ-քրիստոնեայք ի միասին չորսական կարգաց վերածեալ։

Ըստ հրապարակական վկայութեանց քննութեանց ներկայ գտնուող ուսումնական եւ լեզուագէտ անձանց, մանաւանդ Հասարակաց Կրթութեան Ժողովոյ պատուիրէին, զորոնցներն մեծ յատաջադիմութիւն էին ըրած այս տարի։ Վերոյիշեալ պատուանշաններէն նուիրեց աշակերտաց ոմանց ի քաջալերութիւն։

Ամսոյս 29ին, Ուրբաթ օրը, կէս օրէն ետեւ մրցանակաբաշխութեան հանդէսն տեղի ունեցաւ յոյժ չքեղ կերպիւ խուռն բազմութեան ներկայութեան առջեւ։ Ութ ընտիր ցաւարար, 7 աղջիկ եւ մին մանչ, ընդունեցին վկայական, այլք ըստ իւրեանց ստացած թուոյն՝ միտալներ, ոսկեզոյն կամ արծաթագոյն, եւ գրեանք։ Հանդէսն ատարեցաւ Հասարակաց կրթութեան պատուիրէին մի ազգու ատենաբանութեամբը որով նա մանաւորապէս ընթացաւարտները խրատեց եւ միւս աշակերտները խրախուսեց եւ ի վերջոյ խօսքը հանդիսականաց ուղղելով երանի կարգաց այն ծնողաց որք յաջողած են զրկել իւրեանց տղայքը այնպիսի բարեաւ վարեալ դպրոց մը։ Հուսկ յետոյ աշակերտաց ձեռագործածց եւ գծագրութեանց վաճառուման տեղի ունեցաւ, որոյ հասոյթը տան-ոսկի եղաւ։

Հաստատութեանս ուսման չրջանն նորէն կը սկսի Սեպ. 1ին, եւ որովհետեւ դեռ քննութեան չարթուն, վասն ընդունելութեան աշակերտաց մանաւանդ Ցոյն, Պուլղար եւ Թուրք տղայոց կողմանէ խնդիրներ եղան, ուստի պէտք է փութալ Օգոստոսի մէջ դիմել այս տեսակ խնդրոց համար առ Տնօրէնն։ Որոք կ'ընդունուին ձրի, նոյնպէս եւ վճարեալ աղքատք. իսկ այլք պարտին վճարել տարեկան 15 ոսկի բաց ի դրոց եւ այլ միոքր ծախքերէ։

Կը խնդրուի նաեւ այս առթիւ բարեխորհներէ որ տարին վախճանին չհասած ըստ իւրեանց երեքտասանամեայ բարի սովորութեան ղրկեն իրենց յօժարական նուէրներն ի նպաստ վասն հոգացման ծախուց որք եւ աղքատ աշակերտաց։

Ուրախ ենք նաեւ ծանուցանել որ ի յիշատակ Ն. Վ. Վիքթորիա Թագուհւոյն յորելեանին Որբանոցին աղջկանց «ՑՈՐԵԼԵԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐ» ղրկուած են Անգղիայէն, որք զոյնս պիտի հագնին երախտագէտ զգացմամբ։

Պրուսա, 1 Օգոստ. 1887 Պ. Խ. Ե.

ԱԶԴ

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐՁՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՅԱՏԱՊԱՋԱՐ

Սոյն հաստատութեան յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի ըստ Լատ. Սեպտեմբեր 5ին, Երկուշաբթի օր։

Գիշերօթիկ աշակերտուհիք պարտին հատուցանել տարեկան 7½ Օսմ. ոսկի։ Դաշնակի դասատութեան համար 3, եւ երգեհոնի համար՝ 1½ Օսմ. ոսկի։

Վարժարանն ունի ուսուցչաց ընտիր խումբ, եւ ամենայնիւ կազմ եւ պատրաստ է տալ բարւոք դաստիարակութիւն օրիորդաց։ Աշակերտաց առողջութեան մասնաւոր հսկում կը տարուի։

Աւելի տեղեկութեան համար պարտ է դիմել առ տնօրէնն, Մխս. Ֆարնըմ, կամ առ Պատ. Ս. Հ. Ճէհլզեան։

Ատաղաղար

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Օգոստ. 1 ըստ Յուն., և Օգոստ. 13 ըստ Լատ., 1887

ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ

Պուլղարական խնդրոյն ընթացից մէջ նոր գլուխ մը կը սկսի։ Դոպուրկի Ֆէրտինանտ Իշխանն արդէն ճամբայ եղած է երթալ ի Սոֆիա, ընկերակցութեամբ Մ. Նաչէվիչի, Պուլղարիոյ Արտաքին գործոց նախարարին որ կը սպասէր Նորին Վսեմութեան ի Վիէննա։ Իշխանը լինքն մնաց ի Վիէննա երեք օր վերջնական պատրաստութիւններ ընելով, եւ հրաման ընդունեց իւր դիմաւորելն, Զօր. Տոմնըրբ, հրաժարիլ իւր պաշտօնէն Հունգարական բանակին մէջ։ Հինգշաբթի առաւօտ կանուխ հասաւ Թուրնա Սեվերին, որ է Բուդմանական քաղաք Դանուբի վրայ, այդտեղ ժխտելով ղրոյց մը որ կ'ըսէր թէ նա ուրոյած էր երթալ Բուդմանիոյ ճամբով խուսափելու համար Պուլղար փախստականներէ որք գաղ կը նկատէին սպաննել զնա ի Թուրնա-Սեվերին։ Ըստ լրոյ, Ինամապետք եւ Սթոյլոֆի նախարարութեան անդամք կը սպասէին նմա ի Վիտին Ալեկսանդրէ չոգենաւուն մէջ, որ այդ քաղաքին եւ Թուրնա-Սեվերինի մէջտեղ դեռը ծանծաղ ըլլալուն պատճառաւ կարող չէր երթալ այս վերջին տեղը։ Վիտինէն Իշխանը պիտի մտներ Ալեկսանդրէ չոգենաւը եւ իջնէր մինչեւ Բուսճուգ, հանդիպելով ճամբուն վրայ գտնուզ բոլոր Պուլղարական քաղաքները։ Բուսճուգին չոգենաւը պիտի դառնայ Սիսթովա, եւ անտի խումբը պիտի գայ Թըրնովա ուր Իշխանը պիտի կառարէ իւր պաշտօնին ոսխատրութիւնը։ Այնու գործողութեամբ Ինամապետներուն պաշտօնը պիտի գադարի, եւ Իշխանը պիտի երթայ Սոֆիա առնուլ կառավարութեան առնձը։ Այնուհետեւ պիտի հրաւիրէ զոք կազմել նախարարութիւն մը, բայց չենք ուզեր գուշակութիւն ընել նորա աշխարհավարութեան վրայ, եւ ոչ այս մասին թէ Եւրոպա մինչ աչօք պիտի նկատէ այս քայլը։ Հաւանականապէս թէ Իշխանին եւ թէ՛ Պուլղար ժողովրդեան բարուց հանդամանքն խոտ մտքին պիտի ենթարկուին, բայց կը յուսանք թէ երկոքին պիտի ցուցնեն այնպիսի համբերութիւն, հաստատամտութիւն եւ ողջ գաղղութիւն, որ կարենան դրաւել Եւրոպայի հաւանութիւնը եւ իւրեանց յարաբերութիւնն ըլլայ մնայուն եւ երջանիկ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հումպերթ Թագաւորը արքայական հրովարտակով նախարարապետ կարգած է զՄ. Քրիսբի վոխան հանդուցեալ Մ. Տէրբէֆիսի։ Մ. Քրիսբի Ներքին գործոց նախարար էր, եւ Մ. Տէրբէֆիսի մահուանէն ի վեր, վարած է նաեւ պաշտօն Արտաքին գործոց նախարարի։ Հաւանական չէ թէ նա պիտի պահէ այս երկու ծանր պաշտօնները Նախարարութեան պաշտօնին հետ։ Նորա կոչուիլն ի գլուխ կառավարութեան պիտի չխոսէ Իտալիոյ արտաքին աչխարհավարութիւնը։ Նա յառաջագոյն հակառակ էր գաշնակցութեան Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ հետ, բայց նորա պաշտօն ընդունելին ի նախարարութեան Տէրբէֆիսի որ կը հետեւէր այդ աչխարհավարութեան, կը թուի ցուցնել թէ նորա առարկութիւններն վերցած են։ Թայմ կը համարէ զՄ. Քրիսբի աւելի պերճաբան առնինաւոս, եւ աւելի կարող մարդ քան զՄ. Տէրբէֆիս, եւ որ աւելի սերտիւ կրնքն կը ձգէ իւր հետեւողները։ Բայց դեռ չվայելեր ընդհանուր վստահութիւն յիտալիա որպէս կ'ընէր Մ. Տէրբէֆիս, եւ եթէ գործէ սխալներ, աւելի խստիւ պիտի դատուի։ Նա ցուցուցած է մեծ հաստատամտութիւն եւ նորա վարմունքը երբեմն յանդուգն եղած է, բայց տարիներու ընթացքը հաւանականապէս բարեխառնած է նորա բնութիւնը, եւ նորա գաղղութիւնն աւելի հասուն է քան երբ նա նախ գրաւեց հասարակաց ուշադրութիւնը։ Նա այժմ երեք 68 տարեկան է։

—Մենամարտութիւնն ի մէջ Մ. Ֆէրրիի եւ Զօր. Պուլանժէի անկատար մնաց, վասն զի անոնց վկայք կարող չեղան միաբանիլ մենամարտութեան պայմաններուն մասին։ Զօր. Պուլանժէ, իբրեւ թշնամանեալ կողմն, պընդեց որ ինք որոշէ զէնքերը եւ ընտրեց պզտուտակաւոր ատրճանակներ, եւ Մ. Ֆէրրիի վկայք ընդունեցին զայս։ Բայց Զօր. Պուլանժէի վկայք պահանջեցին որ հարուածներուը փոխանակուին 25 քայլ հեռաւորութենէ, եւ մենամարտը տեւէ մինչեւ որ մին զարնուի, եւ կամ երկրորդ հարուած մը փոխանակուի 20 քայլ հեռաւորութենէ, ատրճանակներն որոշապէս ուղղելով։ Մ. Ֆէրրիի վկայք պայման դրին որ միայն մէկ հարուած փոխանակուի, եւ ատրճանակք միասին կըրակուին երբ հրաման մը տրուի։ Յայտնի կը թուի թէ Զօր. Պուլանժէի դիտաւորութիւնն էր այս մենամարտութիւնը միջոց ընել սպաննելու վտանգաւոր հակառակորդ մը։ Նա կը զգար թէ Մ. Ֆէրրի նորա յառաջադիմութեան արգելք էր, եւ ուստի որոշեց սպաննել զնա, ճիշդ ինչպէս կ'ընէ վտանգաւոր նետող Ոչնչականը։ Եւ դիտելի է թէ Զօր. Պուլանժէ մերժեց ճիշդ այնպիսի պայմաններ որոց համեմատ մենամարտութիւն մը ունենցաւ անցեալ տարի։

«Թշնամանք»ը որոյ վասն Զօր. Պուլանժէ մենամարտութեան հրաւէր ղրկեց, այս էր որ Մ. Ֆէրրի կոչած էր զնա «Սկնթ Արնոյ նուազագոյր սրճարանի։» Նա յանդուգն յիշած չէր զՄ. Պուլանժէ, բայց սա իր անձին պատչաճեցուց այդ տիտղոսը, որպէս էր անշուշտ նաեւ Մ. Ֆէրրիի դիտաւորութիւնը։ Սկնթ Արնոյ այն զօրապետն էր որ ի գլուխ հանեց 1851ի պետական հարուածը որով Լուի Ոնափարթ տապալեց հանրապետութիւնը եւ կայսր ըրաւ զինք։ Բայց նա էր նաեւ յաջող զօրապետ եւ էր հրամանատար Խրիմու Գաղիական զօրաց մինչեւ իւր մահը։ «Նուազագոյր սրճարանի» խօսքը կը նչանակէր թէ Զօր. Պուլանժէ կը սիրէ ցոյց ընել, զոր ոչ օք կրնայ ուրանալ։

Մ. Ֆէրրի, տանեախօսութեամբն որուն մէջ ակնարկեց զԶօր. Պուլանժէ, կ'ուզէր ցուցնել թէ Ջաթաւոր Հանրապետականք, որք կը կազմեն կուսակցութեան մեծագոյն մասը, պարտին ոչ եւս անտալ Սրմատականաց պահանջմանց։ Փոխանակ նկատելու Ջաթաւորները եւ Սրմատականները իրրեւ երկու ճիւղեր մի եւ նոյն կուսակցութեան, զորս երկոքին պարտ է գոհացունել եւ ընդունել անոնց ներկայացուցիչներն Խորհրդարանին մէջ, Մ. Ֆէրրի կ'ուզէ որ Սրմատականք նըկատուին իրրեւ զատ կուսակցութիւն որոյ անքանաւոր պահանջից պարտ է դիմադրել։ Եթէ կարելի ըլլայ յաջողապէս բռնել այս դիրքը, օրհնութիւն մը կ'ըլլայ Գաղիոյ, որոյ մեծագոյն վտանգը թերեւս այս է որ նորա դիւանապետք, իւրեանց իշխանութիւնը պահելու համար տեղի տան վտանգաւոր աչխարհավարութեան զոր որդեգրել կը պահանջեն ծայրայեղք։

—Մ. Կամբոնի յաղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ի Մոսքուա, Օգոստ. 6ին յոյժ չքեղ արարողութիւններով։ Մոսքուայէ ուղղակ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Դաղիոյ հանգրկալից ընթացքը մեծ տպաւորութիւն ըրած է ի Ռուսիա։ Փարիզի ուսանողք համակրանաց հեռագիր մը ուղղեցին Տիկին Կամբոնի, եւ Դաղիոյ Հայրենասիրական Դաշնակցութիւնը ղրկեց իւր գլխաւորն, զՄ. Բոլ Տէրուէյտ, յանոր կողմանէ ներկայ գտնուելու յուղարկաւորութեան հանդիսին։ Գերմանական թերթեր ամենեքին գոհունակութիւն կը յայտնեն իւրեանց թշնամւոյն մահուան համար, մինչ լիովին կը ճանաչեն նորա մեծ կարողութիւնը։ Քրոյն Զայտունգ կ'ըսէ, Իբրեւ Գերմանացիք ցաւակցութեան խօսք չունինք Մ. Կամբոնի նման մարդու մը գերեզմանին գով։ Իբրեւ Քրիստոնեայք պարտինք մաղթել որ Յաւիտենական Դատաւորը ողորմի նորա հոգւոյն, բայց իբրեւ դիւանագէտք կ'ըսենք, Տաղնապալից ժամանակաց մէջ մեծ հակառակորդ մը եւս պակսեցաւ։ Յետ Սքոպելէֆի եւ Կամպէթթայի այժմ Կամբոնի եւս գնաց։' Ուշադրութիւն գրաւող մեծ խնդիրն այս է թէ ինչ պիտի ըլլայ մեծ խմբագրին մահուան ազդեցութիւնը Համալսարականութեան վրայ։ Են որ կը խորհին թէ Համալսարականութիւնը պիտի մեռնի անոր հետ, «վասն զի» կ'ըսէ Գերմանական թերթ մը, «Համալսարականութիւնը կը պարտէր իւր զօրութիւնը պարզապէս Մոսկուայի հրապարակագրին անձնաւորութեան։» Թայմ կ'ըսէ ընդհակառակն, «Համալսարականապէս Մ. Կամբոնի պիտի ունենայ յաջորդ մը։ Ռուսիա լեցուն է հանճարեղ գրողներով, եւ գաղափարք որ այնչափ ընդարձակապէս տարածուած են եւ այնչափ խորապէս զգացուած որչափ են գաղափարք Ռուսիոյ Սգզային Կուսակցութեան, պիտի չգադարին արտայայտուելէ վասն դի մէկ մարդ մը կը մեռնի։»

—Զինական կառավարութիւնը արտօնութիւն մը չնորհած է Մր. Պարքըրի, որ է ներկայացուցիչ Սմերիկեան ընկերութեան մը, վասն կառուցման երկաթուղեաց ի Զինաստան։ Զինական կառավարութիւնը կը զնէ զրամագլխոյն կէսը, եւ պիտի ընդունի չահուց կէսն։ Սոյնչին երկաթուղին պիտի չինուի Թայնձինէ ի Շանկհայ, 900 մղոն երկայն, եւ յետոյ ուրիշ մը 1,000 մղոն երկայն Շանկհայէ ի Նանքինկ եւ անտի ի Բանթոն։ Այնուհետեւ պիտի չինուին ուրիշ ուղիք, ընդ որս մի ի սահմանագլուխն Ռուսիոյ, եւ ուրիշներ մինչեւ Զինու ածխոյ եւ երկաթի հանքերը։

—Մխայեալ Նահանգաց կառավարութիւնը գործողութեան սկսած է Եւթային գատարանաց մէջ, լուծելու համար Մորմոն եկեղեցին որ ունի 3,000,000 տալեռի արժողութեամբ սատացուածք։ Կառավարութիւնը կը խնդրէ գատարանէն որ այդ դումարը գործածուի ի նպաստ Եւթային գպրոցաց։

—Ցրտած Նոյեմբ կայսրը հասաւ Կալիֆոռնիա Օգոստ. 7ին, եւ յոյժ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Վիլհելմ Կայսեր հետ։ Մասնաւոր քաղաքական նչանակութիւն չտրուիր այս տեսակցութեան, բայց յայտնի է թէ այն ազգացոյց է որ երկուց կայսրութեանց դաշնակցութիւնը կը մնայ։ Սմէն պատճառ կայ որ Գերմանիա ուզէ պահել եւ զօրացունել այս դաշնակցութիւնը, քանի որում կ'ըսուի թէ Գերմանիոյ եւ Գաղիոյ յարաբերութիւնք յոյժ ձգտեալ են այն դիպուց պատճառաւ որ մօտերս պատահեցան սահմանագլխոյն վրայ, եւ Ռուսիոյ աւելութիւնն ընդդէմ Գերմանիոյ երբէք այնչափ որոշապէս յայտնուած չէր որչափ այս անցեալ տարւոյ միջոցին։ Աւստրիոյ Կայսրը միայն օր մը մնաց

ի Կաչթան, եւ Վիլհելմ կայսրը պիտի մեկնէր Զորեքշաբթի։

—Թայմսի ուղղակի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սպանիական պատուիրակութեան պլուխն ի Մորոգդոյ, ընկերակցութեամբ Մաւրիտանացւոյ մը, որ կ'ըսուի թէ կը ներկայացունէ Մուլլա Հասան Սուլթանը, կարճ այցելութիւն մը ըրած է ի Մատրիտ։ Սպանիոյ Արտաքին գործոց նախարարը ընդունեց զերկոսին, եւ երկու օրէն ճամբայ ելան ետ դառնալու։ Ըստ Սպանիական լրոյ, Սուլթանին բանակը յաղթուած է եւ ինքն սպանուած։ Թղթակիցը կ'ըսէ, «Վերջին լուրը կը ժխտուի, բայց կը թուի թէ արքայական զօրաց պարտութիւնը ստոյգ է։» Կ'ըսուի թէ Մուլլա Հասան կը մնայ ի Թուլա, որչափ ըլլալով հրով եւ սրով վրէժ լուծել իր բանակին պարտութեան։ Սուլթանը անսահման դրամական միջոցներ ունի յառաջ տանելը պատերազմը։

—Հուայթլի Տևարդ վաճառատունն ի Լոնտոն, որ քաղաքին մէջ մնծագոյնն է, եւ ուր քանի մը հազար անձինք կը ծառայէին, այրեացաւեր եղաւ անցեալ չաբաթ գիշեր։ Երեք անձինք բոցերուն մէջ մեռան, եւ այլ 18 անձինք ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Կը հաշուուի թէ կէս միլիոն Անգլ. ոսկւոյ կորուստ եղած է։

—Մոնի անուն Իրլանտացի մը չանաց օդը հանել Բուլին անուն Անգլիական չոգենաւ մը, Նիւ Եորքի հաւահանգստին մէջ։ Նորա արկղը խուզարկուեցաւ եւ գտան հաւատորմ մը չնչելու բառական պայթուցիկ նիւթ։ Երբ ձերբակալուեցաւ ըսաւ թէ իւր նպատակն էր ցուցնել իւր առնութիւնն ընդդէմ Անգլիոյ եւ նորա բռնակալութեան։ Որպէս զի աւելի անարդած ըլլայ զԱնգլիա ընտրեց Բուլին (Թադուհի) անունը կրող նաւ մը, եւ նեռեց իւր փամփուշտը նաւուն խելոց մօտ որպէս զի դրօշակն օդը հանէ։ Կը կարծուէր թէ մարդը խելագար է։

—Մր. Սթանլիէ նամակներ հասած են Արնուհիմիի Ջրվէժէն, Յունիս 18 թուականաւորք կը յայտնեն թէ այդ տեղն ամբողջ խումբը լաւ վիճակի մէջ էին։ Այս կ'ապացուցանէ թէ Մր. Սթանլիի մահուան լուրը սխալ էր։

—Գերմանական թերթերէն մին խօսելով Թշնամանաց վրայ որ կ'ըլլան Դաղիա բնակող Գերմանացւոց, կ'ըսէ, «Եթէ հալածանք չարուհակեն եւ Դաղիական կառավարութիւնը ի գործ դնէ համապատասխան միջոցներ, պարտինք նկատել զԴաղիայիս պարզապէս իբրեւ բարբարոս եւ անքաղաքակիրթ ազգ։ Պարտինք խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները, դադարեցնել ամէն երկաթուղւոյ եւ թղթատարական կապակցութիւններ, եւ հանել զինուորական յառաջապահ դունդեր։ Եթէ Դաղիա, խաղաղութեան ժամանակ պատերազմ կը խաղայ մեզ դէմ, նոյնն ընենք եւ մենք։»

—Իտալական կառավարութիւնը 12 չոգենաւ վարձած է 10,000 զօրք տանելու համար ի Մասուա։ Դժուարութեան մէջ որ ունեցաւ Հապէշիստանի հետ Իտալական կառավարութիւնը որոշած է ընդունիլ Անգղիոյ միջնորդութիւնը։ Ռուսական կղերական պատուիրակութիւն մը պիտի մեկնէր Սբ. Բեղերսպուրկէ երթալ Հապէշիստան այս ամիս, եւ կը վախցուի որ անոր այցելութիւնը նպաստաւոր չպիտի ըլլայ խաղաղական կարգադրութեան այն գժուարութեանց որ կան ի մէջ Հապէշիստանի եւ Իտալական կառավարութեան։

—Բոլերան կը ճարակի ի Սիկիլիա, նաեւ ի Մրճակայս Նապոլիի։ Օգոստ. 8ին 19 անձինք բռնուեցան ախտէն եւ 12 մեռան ի Նապոլի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը անցեալ Կիրակի օր ստորագրեց կայսերական էջոպէն որով կը չնորհէ Սալի, Սէֆելլըը եւ Ընկերութեան փոքրուն Ասիոյ երկաթուղեաց չինութեան արտօնութիւնը։ Սոյն արտօնութիւնը տրուեցաւ վասն երկաթուղւոյ որ պիտի երթայ Իզմիտէ յԵնիկիւրի, եւ անտի ի Տիարպէքիր եւ Պաղտատ։ Տևարք Սէֆելլըը եւ Երլանկըր պիտի դան ի Կ. պոլիս պայմանագիրն ստորագրելու, եւ գործը պիտի սկսի ստորագրութեան թուականէն մինչեւ երեք տարի։ Երկաթուղւոյն սկիզբն այժմ Հոյատար վայր է, Իզմիտէ յԵնիկիւրի, բայց ուղին պիտի երթալ մինչեւ Իզմիտ։ Տասներկու տարի պայմանաժամ արուած է ամբողջ ուղւոյն լրացման համար։ Եթէ ընկերութիւնը չկատարէ իւր գործն ըստ պայմանագրութեան, պիտի կորսընցունէ 70 հազար ոսկին զոր պիտի յանձնէ Օսմանեան Պանգային։ գործն սկսելէ առաջ։ Կը չնորհաւորենք մեր ընթերցողները որ այս գործը որ այնչափ կարեւոր է Պետութեան չահուց, կը թուի թէ մօտ է սկսելու։

—Մ. Բանքոֆ, նախկին պետ Ազգքանդը Իշխանի անձնապահ զօրաց, աւազակաց ձեռամբ սպանուած է Սերվիական սահմանապլուին վրայ իւր կնոջ եւ զաւկին հետ։

—Զէյլէր փաշա, որ ձերբակալուած էր Անգղիական Իշխանութեանց կողմանէ Սուանցոց հետ գործակցելուն համար, եւ քանի մը ամսէ ի վեր բանտարկուած էր ի Ճիպրալթար, ազատ արձակուած է։

—Սպասանիոյ Շքոտարայէ հասած լուրեր կը ծանուցանեն թէ բաւական թուով արիւնահլից կռիւներ եղած են Մոնթէնէկրոյի սահմանագլխոյն վրայ, յորս, ըստ նոյն լրոց, Մոնթէնէկրոցիք էին յարձակողք։

—Կիլիկիոյ գաւառէն մեծ քաղմութիւնք կը փախչին, մղեալ ի տառապանաց որ կը ծադին սովէն։ Բնականապէս այսու աւելի կը սաստկանայ մնացողներու ցաւստիը, եւ եթէ այս գաղթումն կասեցնելու միջոցք չգործածուին, գաւառն անբնակ պիտի ըլլայ։ Զայս նկատելով, Կառավարութիւնը խիստ հրամաններ տուած է գաղթումն դադարեցնելու, նաեւ արդելած է վաճառել եղներ եւ երկրագործական գործիներ, զի մի դուցէ ժողովուրդն անկարող ըլլայ մշակել երկիրը յառաջիկայ աշնան։ Կառավարութիւնը հաւասալ է թէ այժմ ի գործ դրուած միջոցներն բաւական պիտի ըլլան ազատել եւ պահել ժողովուրդը մինչեւ հասնի նոր հունձք։

—Լէվանդ Հերալտի թղթակիցը կը նկարագրէ մեծ դրգռումն որ ծագած է ի Կիպրոս երբ հռչակուեր աւազակապետին, Միւրիճան Օղլուի, մարմինը բերուեցաւ քաղաքը։ Խարոյկներ, հրավառութիւններ եւ պարեր կային բոլոր գիշերը։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Վսեմ. Յարութիւն Էֆ. Տատեանի չանձնուած է յատուկ պատուիրակութիւնն ի Պուլղարիա վոխան Բլուդ Պէյի, որ կ'ըսուի թէ այս առաւօտ մայրաքաղաքս կը դառնայ։

—Ռուսերկի Իշխանը հասաւ Օրսովա Զատիկ եւ Հինգշաբթի պիտի առաւօտ արշալուսին մեկնեցաւ երթալ ի Վիեննա։

Ցիմմըրմընալն կ'ըսէ թէ Ռուսերկի Իշխանը կը դործէ առանց Տէրպիեանց խորհրդոյն եւ առանց Բ. Դրան հաւանութեան, եւ թէ նորա իշխելն ի Պուլղարիա անհամաձայն է Պերլինի դաշնագրոյն պայմանաց։

Րուսմուպէն կը գրեն Սմոլոլի թէ անհրաժեշտ է ժողովրդեան ուրախութիւնը, հակառակ գլոյցներու թէ Իշխանը հետաքրքրմութեան երդումն ընկէ եւս պիտի մեկնի Պուլղարիայէ։

—Աբէնէլ կը հրատարակէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին կոդմանէ Ազգային Պատրիարքարանն ուղղակ հեռագիր մը, որ կը ծանուցանէ թէ Զէյթունի մէջ հրդեհ ծագելով ամբողջ քաղաքը հրոյ ճարակ եղած է։

ԱԶԴ

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ԱՂՕԹԻՑ ԺՈՂՈՎ

Կանանց Եռամսեայ աղօթից ժողովը պիտի ըլլայ յառաջիկայ Զորեքշաբթի (Օգոստ. 17), ի ժամ 8 ըստ Թրքաց, Պայպլ Հաուզի մատրան մէջ։ Պաշտօնեայ մը պիտի առաջնորդէ ժողովոյն։

Բոլոր քոյրեր կը հրաւիրուին ներկայ դնուիլ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ Ի ՋՄԻՒՌՆԻԱ

Այս վարժարանն, որ ունի գեղեցիկ եւ յարմար չէնք եւ կազմած, եւ ամէն ճիւղերու մէջ կարող ուսուցիչներ, այժմ պատրաստ է տալ բարւոք դաստիարակութիւն աղջկանց, հաւասար որեւիցէ նման հաստատութեան որ կը գտնուի այս երկրին մէջ։ Մինչ առաւել ուշադրութիւն կը տրուի Անգլիական լեզուին որ եւ կը համարուի վարժարանին լեզուն, Հայերէնի, Թուրքերէնի եւ Գաղիերէնի, եւ Թուրքերէնի ուսումն եւս կ'աւանդուի, հանդերձ գիտութեանց եւ քանակագիտութեան դասերով։

Դիշերօթիկ աշակերտք պարտին վճարել ենթուհէս ամսուան համար քսան Օսմ. ոսկի։ ցերեկօթիկք 4 ոսկի, եւ նախակրթարանի աշակերտուհիք 8 ոսկի։ Այս գումարները պարտի հատուցուիլ կանխիկ, միւս կէսը ի սկզբան երկրորդ չրջանի, յառաջիկայ Փետրուար ամսոյ մէջ։

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 1/13ին, եւ փափագելի է որ բոլոր աշակերտուհիք ճիշդ ժամանակին ներկայ գտնուին ի սկզբան չրջանին։

Ուսանող ծրագիրը կամ աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար պարտ է դիմել առ ստորագրեալն։

Օր. Ս. Մ. Լօրա
ի Զմիւռնիա։

Պատանեաց Ամերիկեան վարժարանն ի Զմիւռնիա պիտի սկսի իւր տարեշրջանը Սեպ. 1/13ին։ Աղջ կը գտնենք յառաջիկայ չաբթու։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ ՍԽԱԼԻ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Սոյն հաստատութեան յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի ըստ Լատ. Սեպտեմբեր 6ին եւ ոչ 9ին, որպէս սխալմամբ ըսուած էր անցեալ չաբթու։

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄԱՑ

Օգոստոս 1/13, 1887

Գոնս. [կարճ վճռ.]	15 29	Րուսկ. երկ. բաժին	32 75
Պարտուց Յարդարման Թղթադրամ (Թասֆիյէ ի Տիւրուն Գաղմէսի)	16	Ներքին փոխառ.	37 26

ԴՐԱՄՈՎ, Օսմ. լիրան 100ի

Մէճիտիյէ	108 9	Րուսիոյ բոլ	90 32
Մէճիտիյէ	98 10	Նաբոլէոն	88 5
Պէշլիք	102 35	Գրիմիզ	51 20
Ալթըլըգ	102 35	Անդղ. լիրա	111 22

Մահէթ Թղթադր. 10 15

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Ֆիննանգրյալ եօգուրը, Ամերիգան խան